

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

TR71 BÖLGESİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI MEVCUT DURUM ANALİZİ

AHİLER KALKINMA AJANSI

Cevher Dudayev Mah. Vatan Cad. No:42/1 Merkez / NEVŞEHİR
T: +90 384 214 3666 F: +90 384 214 0046
Mail: info@ahika.gov.tr - ahika@hs01.kep.tr
www.ahika.gov.tr

Şubat, 2021

ISBN: 978-605-80925-4-9

Sayfa Sayısı: 52

TR71 BÖLGESİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI MEVCUT DURUM ANALİZİ

Yayın Sahibi

Ahiler Kalkınma Ajansı

Yayına Hazırlayanlar

Didem Cihangir, Planlama Programlama Koordinasyon Birimi Uzmanı

<https://www.ahika.gov.tr/assets/upload/dosyalar/tr71-bolgesi-stk-mevcut-durum-analizi.pdf>

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kullanılmadan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekilde ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralananmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz. Hazırlanmış olan çalışmanın tüm hakları Ahiler Kalkınma Ajansı'na aittir. Ahiler Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan işbu çalışmadan kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

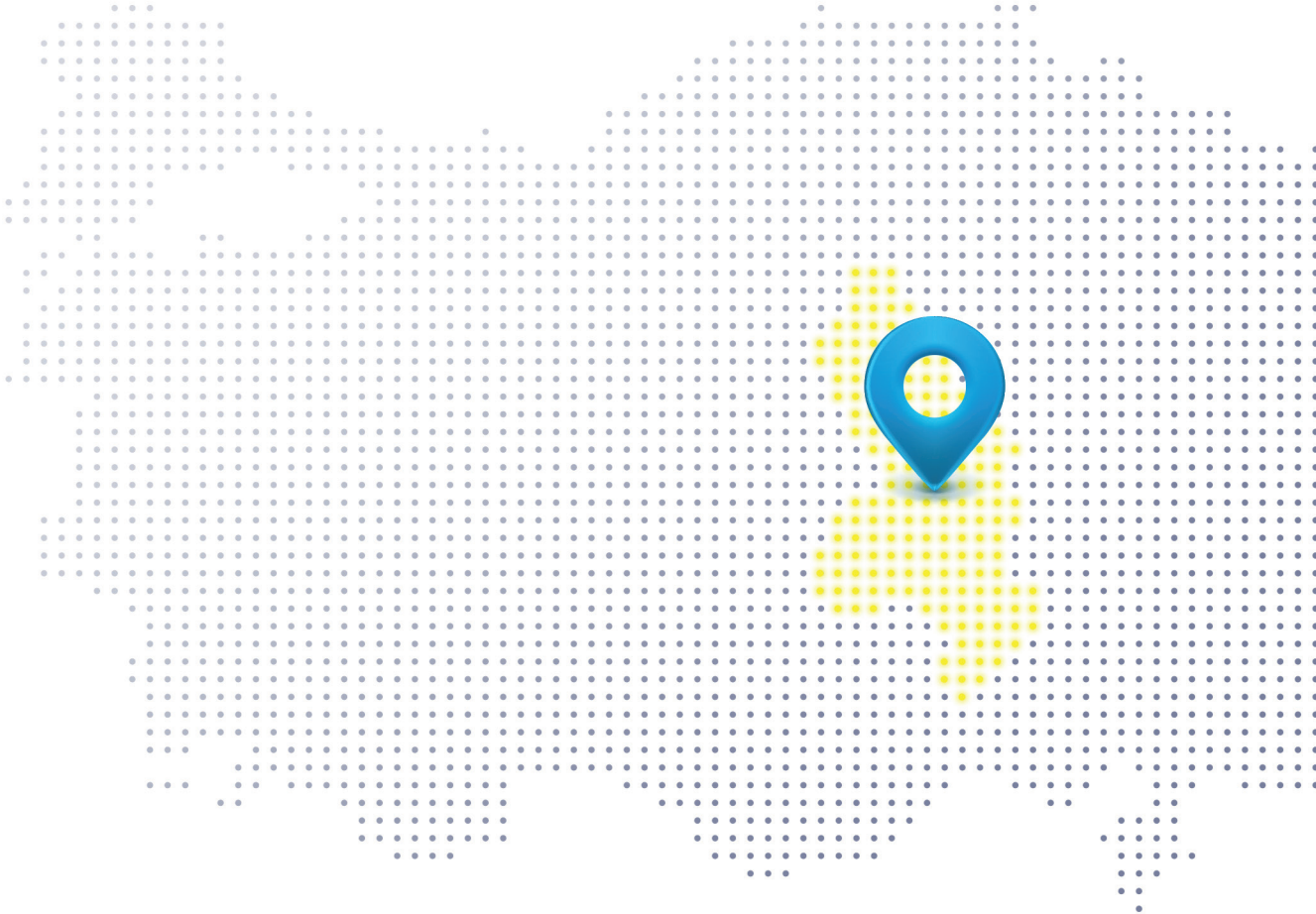

**T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

AHİLER
Kalkınma Ajansı
Geleceğe Yön Verir

TR71 BÖLGESİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI MEVCUT DURUM ANALİZİ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
Sivil Toplum Kavramı	5
Yasal Statüsüne Göre Sivil Toplum Kuruluşları	6
1. Dernekler	6
2. Vakıflar	6
3. Kooperatifler	7
4. Sendikalar	7
5. Meslek Örgütleri	8
6. Birlikler	8
Sivil Toplum Kuruluşlarında Sürdürülebilirlik Sorunu ve Kaynak Geliştirme Yöntemleri	8
II. SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK DERNEKLER VE TR71 BÖLGESİ MEVCUT DURUM ANALİZİ	13
III. ARAŞTIRMA BULGULARI	19
Amaç	19
Yöntem	19
Veri Toplama Aracı	19
Araştırmanın Kapsamı ve Varsayımlar	19
Verilerin Analizi	20
1. STK'ların Kurumsal Yapı Özellikleri ve Örgütlenme Biçimleri	20
Örgütlenme Biçimi	20
Yasal Statüsü	20
2. STK'ların Kuruluş Süreci ve Yönetim Faaliyetleri	21
3. STK'ların Kuruluş Amacı, Hedef Kitlesi ve Çalışma Alanları	23
Kuruluş Amacı ve Hedef Kitlesi	23
Çalışma Alanları ve Faaliyetleri	24
4. STK'ların Personel Yapısı	27
5. STK'ların Üye ve Gönüllü Profili	27
6. STK'ların Gelir Kaynakları	28
7. STK'ların Teknoloji ve İletişim Altyapısı/Araçları	29
8. STK'ların Hibe/Destek Mekanizmalarından Yararlanma Düzeyleri	30
9. STK'ların Proje Deneyimi	32
10. STK'ların Aldıkları Eğitimler	33
11. STK'ların Stratejik Plan Hazırlama Kapasitesi	34
12. STK'ların Karşılaştıkları Sorunlar	34
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	39
KAYNAKÇA	40
EK 1: Anket Formu	41

KISALTMALAR

Ajans	: Ahiler Kalkınma Ajansı
Bölge	: TR71 Bölgesi (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde)
BM	: Birleşmiş Milletler
KUSİF	: Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumu
NGO	: Hükümet Dışı Kuruluşlar (Non-Governmental Organizations)
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TÜSEV	: Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
TMK	: Türk Medeni Kanunu

GRAFİKLER VE TABLOLAR

Grafik 1	: Derneklerin Bölgelere Göre Dağılımı	13
Grafik 2	: TR71 Bölgesi İllere Göre Faal Dernek Sayıları	14
Grafik 3	: İllere Göre Derneklerin Çalışan Sayıları	14
Grafik 4	: Örgütlenme Biçimi	20
Grafik 5	: Faaliyet Süresi	21
Grafik 6	: Mevcut Başkan Görev Süresi	22
Grafik 7	: Yönetim Kurulu Toplantıları	22
Grafik 8	: Genel Kurul Toplantıları	23
Grafik 9	: Hedef Kitle	24
Grafik 10	: Coğrafi Olarak Faaliyet Gösterdiği Ana Çalışma Alanı	24
Grafik 11	: Maaş Karşılığı Çalışan Sayısı	27
Grafik 12	: Üye Sayısı	28
Grafik 13	: Gönüllü Sayısı	28
Grafik 14	: Gelir Kaynakları	29
Grafik 15	: Bilgisayar ve İnternet Bağlantısı	29
Grafik 16	: İletişim Araçları	30
Grafik 17	: Hibe ve Desteklerden Yararlanma Durumu	31
Grafik 18	: Hibe ve Destek Sağlayan Kurum ve Kuruluşlar	31
Grafik 19	: Yararlanılan Destek Türleri	31
Grafik 20	: Proje Deneyimi	32
Grafik 21	: Yürütülen Projeler	32
Grafik 22	: Projelerin Hazırlanma Biçimi	33
Grafik 23	: Stratejik Plan Hazırlama Kapasitesi	34
Tablo 1	: Derneklerin Faaliyet Alanına Göre Dağılımı	15
Tablo 2	: Yasal Statüsü	21
Tablo 3	: Hedef Kitle	23
Tablo 4	: Faaliyet Gösterdiği Çalışma Alanları	25
Tablo 5	: Sosyal Müdahale Araçları	26
Tablo 6	: Üyelerine Yönelik Faaliyetler	26
Tablo 7	: Alınan Eğitimler	33
Tablo 8	: Karşılaştıkları Sorunlar	35

GİRİŞ

En genel anlatımla sivil toplum kuruluşları (STK'lar) belli alanlarda kuruluş hedeflerine yönelik faaliyet gösteren, toplum yararına çalışan, kar amacı gütmeyen, toplumda demokratik, çoğulcu ve katılımcı anlayışın gelişimine katkı sağlayan, gönüllü bireylerin ortak hedefler doğrultusunda bir araya gelmesiyle oluşan örgütlü yapılardır. Toplumun önemli aktörlerinden olan sivil toplum kuruluşları ülkenin demokratikleşme ve kalkınmasında önemli rol oynamakta ve her geçen gün nitelik ve nicelik açısından gelişim göstermektedir.

Araştırma raporunun birinci bölümünde, öncelikle sivil toplum kavramı ve sivil toplum kuruluşlarının toplumsal işlevleri üzerine durulmuş, sonrasında yasal statüsüne göre sivil toplum kuruluşları teker teker incelenmiş, sivil toplum kuruluşlarında sürdürülebilirlik sorunu ve kaynak geliştirme yöntemleri üzerinde durularak genel bir kavramsal çerçeveye sunulmaya çalışılmıştır.

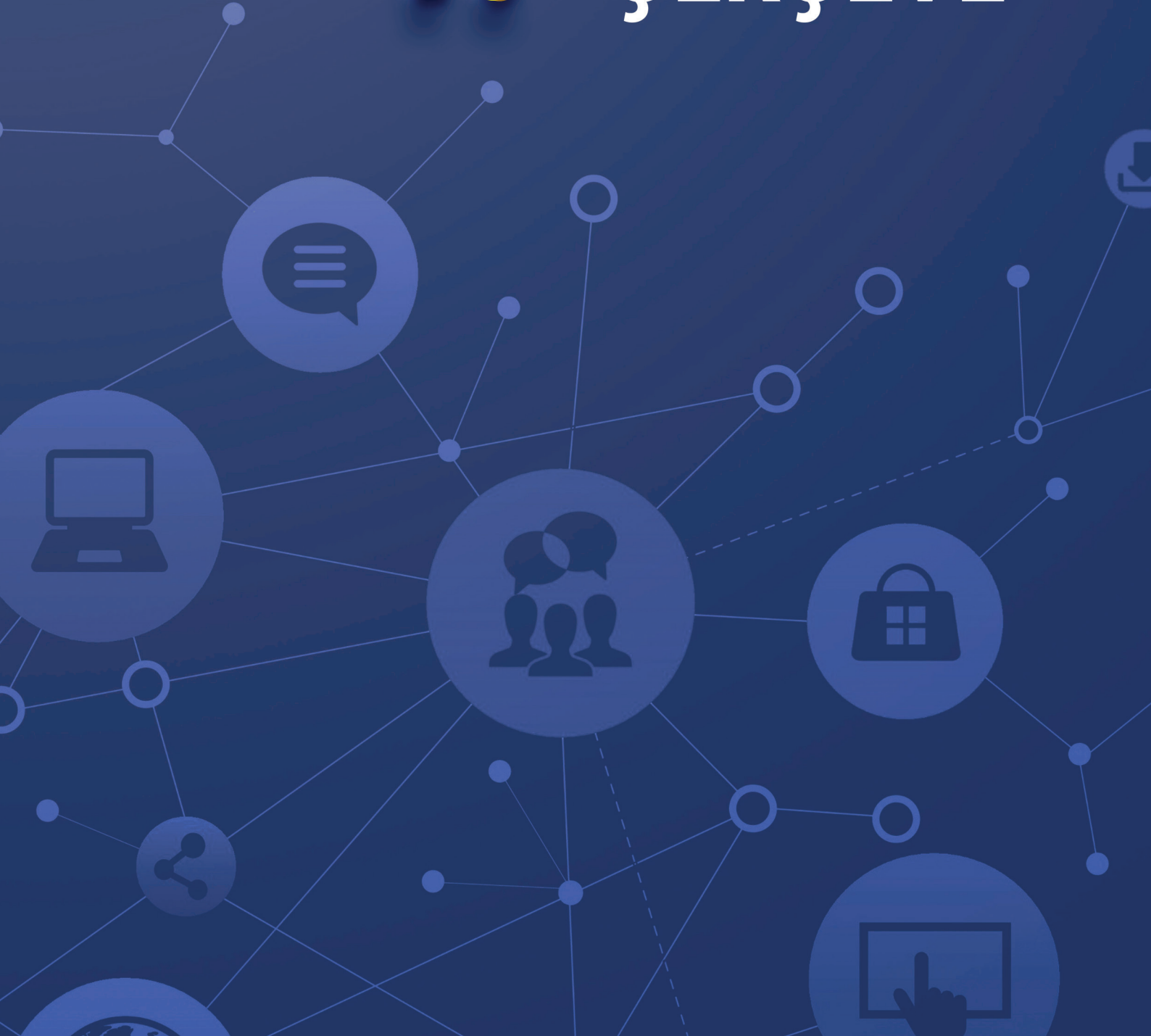
İkinci bölümde, Türkiye geneli ve TR71 Bölgesi'nde (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde) sivil toplum örgütlenmesi incelenmiş, bu alanda faal olan derneklere odaklanılarak bölgedeki genel görünüm ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden alınan istatistiki veriler kullanılmış, Türkiye'deki ve bölgedeki faal derneklerin illere, faaliyet alanlarına ve çalışan sayılarına göre dağılımları incelenmiştir.

Üçüncü yani son bölümde ise, saha araştırmasından elde veriler analiz edilmiştir. Saha araştırması ile hedeflenen bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitesi, karşılaştıkları sorunlar ve ihtiyaçlarının ortaya konulmasıdır. Araştırmanın hedef kitlesini öncelikle engelli, kadın, genç, çocuk, çevre, eğitim gibi belli hedef gruplarına yönelik ve bu alanlarda faaliyet gösteren dernekler oluşturmaktadır. Bu sivil toplum kuruluşlarının seçilmesinin sebebi bölgedeki toplumsal ve sosyal sorunlara çözüm üretme noktasında aktif rol üstlenebilecek aktörler olduklarının düşünülmesidir. İlk aşamada bölge illerinin İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlükleri ziyaret edilerek çalışmanın amaç ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş, bölgede bulunan dernekler il ve faaliyet bazında incelenerek il müdürlüklerinden bilgi alınmıştır. Saha çalışmalarında yöntem olarak nicel analiz yöntemi tercih edilmiş olup, nicel analiz yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Literatür taraması yapılarak ve benzer araştırma raporları incelenerek oluşturulan anket formu öncelikle pilot il olarak belirlenen Nevşehir ilinde bulunan sivil toplum kuruluşlarına yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanmıştır. Pilot uygulama aşamasında anlaşılamayan, hatalı veya eksik olduğu düşünülen anket soruları bu aşamada tespit edilmiş, ilgili sorularda revizyona gidilerek diğer bölge illerinde internet yolu ile anket toplama çalışmalarına devam edilmiştir. Araştırma bulgularının Ajansın bundan sonra yürüteceği faaliyetlerde kamu, özel sektör, sivil toplum işbirliğinin teşvik edilmesi anlamında katkı sağlayacağı ve bu alanda yürütülecek çalışmalar için zemin oluşturacağı düşünülmektedir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sivil Toplum Kavramı

Sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları tanımları itibariyle farklı kavramlar olsa da sık sık birbirleri yerine kullanılan ve karıştırılan kavramlardır. Sivil toplumun sadece örgütlenmiş kuruluşlardan oluştuğunu düşünmek yanıltıcıdır. Sivil toplum kuruluşu sivil toplumun tüzel kişilik kazanmış halini ifade eder ve sivil toplum kuruluşları sivil toplumu destekleyen ve güçlendiren aktörlerdir (Öztürk, 2019:10-11). Sivil toplum ise en genel anlamıyla devletin dışında olan ve siyasal alanın dışında kalan alan olarak tanımlanmaktadır (Çaha vd.,2013:13).

Uluslararası literatür incelendiğinde sivil toplum kuruluşları için hükümet dışı kuruluşlar (non-governmental organization - NGO) kavramı kullanıldığı görülmektedir (Çaha vd.,2013:13). Birleşmiş Milletler (BM) Ana Sözleşmesi'nde sivil toplum kuruluşları hükümet dışı kuruluşlar olarak tanımlamıştır. Kar amacı gütmeyen kuruluşlar, gönüllü kuruluşlar, üçüncü sektör gibi kavramlar yine bu alanı tanımlamak için sıkça kullanılan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kelime anlamı itibariyle sivil toplum kuruluşları toplum yararına çalışan bu yönde kamuoyu oluşturan, kar amacı gütmeyen, toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlayarak çoğulculuk ve katılımcılık kültürünü geliştiren, demokratik işleyişe sahip, gönüllü bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu örgütlenmelerdir (Kocacık'tan Aktaran Alimoğlu: 2019:91). Sivil toplum kuruluşlarının var oluş sebebi herhangi bir sorun hakkında ya da ihmal edildiğini düşündükleri bir konuda bireylerin bir araya gelerek birlikte hareket etmesidir. Sivil toplum kuruluşları belirli bir örgütlenme çerçevesinde, belirli kitleleri ya da kamuoyunu harekete geçirmek üzere planlı ve sürekli çalışmalar yürütürler. Bireyler önce bir sorun etrafında toplanır onu analiz eder, sonra amaç ve hedef kitleyi belirler ve bunları gerçekleştirmeye yönelik çeşitli etkinlikler yapar. Sivil toplum kuruluşlarının kuruluş amaçları problem olarak tespit ettikleri alanda farkındalık yaratarak kamuoyunun dikkatini o yöne çekmek ve soruna çözüm sağlamaktır (Şentürk, 2005:5).

Gerek ulusal gerek uluslararası düzeyde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının birçok toplumsal işlevi bulunmaktadır. Bunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

1. Demokrasinin gelişimine katkıda bulunur, toplumun farklı aktörleri arasında demokratik ilişkilerin kurulması hususunda etkili bir rol oynarlar.
2. Etkili, verimli, şeffaf ve sorumlu bir devlet yönetiminin olması konusunda rol oynarlar.
3. Yerel ve ulusal düzeyde aktif vatandaşlık anlayışını güçlendirir. Ortak amaç ve hedefleri doğrultusunda, yönetim ve karar alma süreçlerini etkilerler.
4. Kamuoyu oluşturarak bireylerin taleplerini dile getirebilmeleri için uygun ortam sağlarlar.
5. Çoğulcu toplum yapısını geliştirerek, çoğulcu ve katılımcı bir kültürel ve toplumsal yapıya zemin oluştururlar.
6. Toplumsal sorunları çözmeye etkin bir araç olarak görülürler.
7. Bu çözümün geliştirilmesi için farklı ekonomik, toplumsal ve siyasal aktörlerle işbirliği içerisinde çalışırlar (Keyman, 2015:6).

Yasal Statüsüne Göre Sivil Toplum Kuruluşları

Türkiye'de farklı yasal statüler açısından bakarak beş tür sivil toplum örgütlenmesinden bahsedilebilir. Bunlar dernekler, vakıflar, sendikalar, kooperatifler, meslek örgütleri ve birliklerdir (TÜSEV, 2011: 61). Türkiye Cumhuriyeti mevzuatında sivil toplum kuruluşu (STK) şeklinde hukuki bir tanım bulunmamakta ve kar amacı gütmeyen/gönüllü kuruluş tanımı kullanıldığında akıllara ilk olarak dernek ve vakıflar gelmektedir (TÜSEV, 2011: 61). Diğer sivil toplum örgütlenmeleri ise uygulamada "gönüllülük" ve "kar amacı gütmeme" esaslarıyla birebir örtüşmemektedir (TÜSEV, 2011: 62).

1. Dernekler

"Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirilmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır." (Türk Medeni Kanunu m. 56). Derneklerin kuruluşu görece basit bir usule tabidir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre herkes önceden izin almaksızın dernek kurma ve derneklere üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir. Her derneğin bir tüzüğü bulunması gerekmektedir. Bu tüzükte derneğin adı, amacı, kurucuların isimleri, üyelik şartları, kurulları ve kurulların çalışma biçimleri yer almaktadır. "Dernekler, kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar." (TMK m. 59). Ancak bu şartları sağlamış olsalar bile kuruluş amacı hukuka ve ahlaka aykırı olan dernekler tüzel kişilik kazanamaz (TMK m.47). Derneklerin genel kurullarının en az üç yılda bir toplanması ve olağan genel kurulun yapılması gerekmektedir (Dernekler Kanunu m. 9). Ayrıca dernekler defter tutmak (Dernekler Yönetmeliği m.13), iç ve dış denetim yapmakla yükümlüdür (Dernekler Kanunu m. 19). Dış denetim, İçişleri Bakanı veya mülki idari amir tarafından gerçekleştirilmektedir. İç denetim ise, derneğin Denetim Kurulu tarafından yapılabilir veya bağımsız denetim kuruluşlarına yaptırılabilir (Tarman vd., 2020:27).

Kanunen derneklerin üç adet zorunlu organı bulunur. 1) Derneğin tüm üyelerinden oluşan ve derneğin en yetkili organı olan genel kurul. 2) Dernek kararlarının icrası, gündelik işlerin ve faaliyetlerin yürütülmesi ve derneğin üçüncü kişilere temsili görevlerini üstlenmiş olan yönetim kurulu. 3) Derneğin iç denetimini yapan kurulu (Tarman vd., 2020:27).

Dernekler Kanununa göre, en az bir yıldan beri faaliyette bulunan, amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere üstlendiği faaliyetleri topluma yararlı sonuçlar verecek nitelikte olan dernekler "kamu yararına çalışan dernekler" statüsünü kazanmak için başvurabilir, bu statüyü kazanmak için Cumhurbaşkanlığı kararına ihtiyaç duyulmaktadır (Dernekler Kanunu m. 27).

2. Vakıflar

"Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülenmeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır." (TMK m. 101). "Bir vakıf bir ya da daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulabilir. Vakıf kurma iradesi, resmi senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Vakıf yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır" (TMK m. 102).

Vakıfların yalnızca bir adet zorunlu organı bulunmaktadır ve bu yönetim organıdır (TMK m. 109). Vakıfların denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır (TMK m. 111). Yılda en az iki kez yapılır. Bu denetimde vakıf senedi hükümlerinin yerine getirilip getirilmediğine ve vakıf mallarının yönetiminin ve gelirlerin harcanmasının amaca uygun olup olmadığına bakılır. Ayrıca vakıfların da dernekler gibi

iç denetim yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu yetki vakfın bir ihtiyari organına bırakılabileceği gibi bağımsız bir kuruluşa da yaptırılabilir. İç denetim sonuçları ilişkin rapor iki ay içerisinde Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne iletilir (Vakıflar Kanunu m. 33).

3. Kooperatifler

"Tüzel kişiliğe haiz olmak üzere ortakların belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatifler denir." (Kooperatifler Kanunu m. 1).

Kanun bazında kooperatifçiliğe ilişkin temel düzenleme 1163 sayılı Kooperatifler Kanunudur. Bunun yanı sıra kooperatif türlerine ilişkin özel hükümleri düzenleyen iki özel kanun bulunmaktadır. Bunlar 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun'dur. Bu kanunların uygulanmasına yönelik düzenlemelere ilgili tüzük ve yönetmeliklerde yer verilmiştir (Tarman vd., 2020:26).

Bir kooperatif, en az yedi ortak tarafından imzalanan ana sözleşme ile kurulur. Ana sözleşmenin ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanması gereklidir (Kooperatifler Kanunu m. 2). İlgili Bakanlık faaliyet konuları itibarıyla kooperatifleri sınıflandırmaya, çalışma bölgeleri oluşturmaya, kooperatif kuruluşu için asgari ortak sayısından az olmamak kaydıyla ortak sayısı ve kooperatif kurulmasına yönelik diğer esasları belirlemeye yetkilidir (Kooperatifler Kanunu m. 2). Kooperatifin çalışma alanına göre ilgili bakanlıklar, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olabilmektedir. (Tarman vd., 2020:26).

Kooperatiflerin yürütme organı yönetim kuruludur. Yönetim kurulu en az üç üyeden oluşur ve kooperatif üyelerinin oluşturduğu genel kurul tarafından seçilir. Gerçek kişiler ve tüzel kişiler kooperatifin ortağı olabilirler (Kooperatifler Kanunu m. 9). Kişinin bir kooperatife ortak olabilmesi için kooperatifin yönetim kuruluna yazılı başvuruda bulunarak ana sözleşmedeki hükümleri kabul ettiğini taahhüt etmesi gerekir (Kooperatifler Kanunu m. 19). Bir ortaklık payının değeri 100 TL'dir¹. Kooperatife giren ortaklar en çok 5.000 pay taahhüt edebilirler. Ortaklık payının değeri Cumhurbaşkanlığı Kararı ile artırılabilir. Paydan bağımsız olarak her ortağın genel kurulda kullanmak üzere tek oy hakkı vardır (Tarman vd., 2020:26).

4. Sendikalar

Sendikalar 6356 sayılı kanunda "İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için en az yedi işçi veya işverenin bir araya gelerek bir işkolunda faaliyette bulunmak üzere oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluş" şeklinde tanımlanmaktadır (6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, m. 21). İşçi sendikaları 6356 sayılı kanun ile kurulurken, kamu çalışanları sendikaları 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile kurulmuştur. Kamu çalışanları sendikaları "Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar" şeklinde tanımlanmaktadır (4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu, m. 3).

Gerek işçi sendikalarının ve gerek kamu görevlileri sendikalarının kuruluş, düzenleniş ve işleyişini konu edinen her iki Kanun'da, farklılıklar olmakla birlikte, birbirine yakın ve ortak amaçlar belirlenmiştir. 6356

¹ 14 Temmuz 2009 tarihli ve 15233 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmiştir.

sayılı Kanunda "Bu Kanunun amacı, işçi ve işveren sendikaları ile konfederasyonların kuruluşu, yönetimi, işleyişi, denetlenmesi, çalışma ve örgütlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile işçilerin ve işverenlerin karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumları ile çalışma şartlarını belirlemek üzere toplu iş sözleşmesi yapmalarına, uyuşmazlıkları barışçı yollarla çözümlemelerine, grev ve lokavta başvurmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir" şeklinde belirtmektedir (Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, m. 1). 4688 sayılı Kanun ise "Bu Kanunun amacı, kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi için oluşturdukları sendika ve konfederasyonların kuruluşu, organları, yetkileri ve faaliyetleri ile sendika ve konfederasyonlarda görev alacak kamu görevlilerinin hak ve sorumluluklarını belirlemek ve toplu sözleşme yapılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir" biçiminde ele almaktadır (Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu, m. 1).

5. Meslek Örgütleri

Meslek Örgütleri "Belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak ve meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişilikleridir" (TÜSEV, 2011: 62).

6. Birlikler

Birlikler (veya federasyonlar ve konfederasyonlar) derneklerin, vakıfların, kooperatiflerin, sendikaların ya da meslek kuruluşlarının bir araya gelerek oluşturdukları üst kuruluşlardır. Birlikler dernek statüsünde yer alır. (TÜSEV, 2011: 62).

Sivil Toplum Kuruluşlarında Sürdürülebilirlik Sorunu ve Kaynak Geliştirme Yöntemleri

Kaynak geliştirme sivil toplum kuruluşlarının sürdürülebilirliği ve etkinliğinin artırılması için en önemli konulardan biridir. Sivil toplum kuruluşları amaçlarını yerine getirmek ve misyonlarını gerçekleştirmek için temel iki gereksinime sahiptir. Bunlar insan kaynağı ve maddi kaynaklardır. Sivil toplum kuruluşlarının farklılaşan faaliyet alanları, misyonları, kapasiteleri ve etki alanları ile birlikte kullandıkları kaynak geliştirme yöntemleri de çeşitlenmektedir. Yani stratejik planlama, mali planlama, insan kaynağı planlaması gibi kaynak geliştirmek için kullanılan yol haritası tamamen kuruluşa ve kuruluşun koşullarına özgü yöntemlerdir (Öztürk, 2011:31).

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi tarafından yayınlanan Sivil Toplum Kuruluşları için Kaynak Geliştirme Rehberi'nde sivil toplum kuruluşlarının gelirlerini çeşitlendirerek sürdürülebilirliklerini sağlamaya yardımcı olacak sekiz temel uygulamadan bahsedilmektedir.

- 1. Kaynakları çeşitlendir:** Sürdürülebilirliğin tamamlayıcı özelliği, kuruluşun tek bir kaynağa bağımlılığını en aza indirip fon kaynaklarını çeşitlendirmektir.
- 2. Trendleri takip et:** Fon kaynaklarını çeşitlendirmenin yolu fırsatları takip etmektir. Sivil toplum kuruluşlarını ve bağışçıları oluşturan üçüncü sektör dinamik ve değişken bir sektördür. Yeni

yaklaşımlar ve stratejiler geliştirmek, teknolojinin de yardımıyla olup bitenleri takip etmek fırsatlardan yararlanmayı kolaylaştıracak, kuruluşların büyümesine yardımcı olacaktır.

3. **İlişki kur:** Bağışçılar sivil toplum kuruluşlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Bağışçı ister birey, ister şirket, vakıf ya da kamu kurumu olsun, sivil toplum kuruluşunun sürdürülebilir kaynak geliştirme uygulamaları, bunlarla iyi ilişkiler kurması ve bu ilişkileri sürdürmesine bağlıdır.
4. **İlham ver:** Sivil toplum kuruluşlarının en büyük sorumluluklarından biri üyelerini, gönüllüleri ve bağışçıları harekete geçirecek ortamı yaratmasıdır.
5. **Bağış iste:** Sürdürülebilirlik, sürekli ve ısrarlı bir program kapsamında çok çeşitlilik gösteren bağışçılar edinmeye dayanır. Sivil toplum kuruluşları için her gün daha fazla kişiyi ve kurumu çözümün bir parçası olmaya davet etmek için yeni bir fırsattır.
6. **Şeffaf ol ve hesap ver:** Bağışçılar hesap verebilen şeffaf kuruluşlara güven duymaktadır. Bu nedenle kuruluş faaliyetlerinde tamamen şeffaf ve hesap verebilir olmalıdır.
7. **Planla ve koordine et:** Kaynak geliştirme ve fon yaratma etkin ve planlı bir koordinasyon gerektirmektedir. Sürdürülebilir kaynak geliştirme, tam zamanlı çalışan profesyonellerin, yönetim kurulunun, gönüllülerin katılımıyla çeşitli kaynak geliştirme tekniklerinin bir arada kullanıldığı çalışmalardır.
8. **Yatırım yap:** Sürdürülebilirlik arayan sivil toplum kuruluşları öncelikli olarak tam zamanlı çalışacak kaynak geliştirme birimi oluşturmali ve bunun için yatırım yapmalıdır (Ertükel, 2009:9-12).

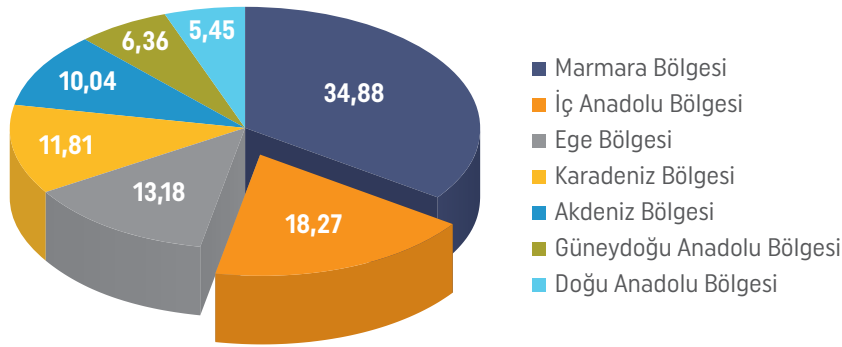
SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK DERNEKLER VE TR71 BÖLGESİ MEVCUT DURUM ANALİZİ

II. SİVİL TOPLUM KURULUŞU OLARAK DERNEKLER VE TR71 BÖLGESİ MEVCUT DURUM ANALİZİ

Türkiye’de son yıllarda gelişim sürecine girmiş olan sivil toplum kuruluşları ülkenin kalkınmasına ve gelişmesine katkıda bulunurken sayıları da her geçen gün artmaktadır. Türkiye geneli ve TR71 Bölgesi’nde sivil toplum örgütlenmesi incelenirken faal olan derneklere odaklanılmıştır. Bu kapsamda Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden alınan istatistiki veriler kullanılmış, Türkiye’deki ve bölgedeki faal derneklerin illere, faaliyet alanlarına ve çalışan sayılarına göre dağılımı incelenmiştir. Türkiye’de faal olan derneklerin bölgelere göre dağılımı incelendiğinde (Grafik 1) faal derneklerin sayısının en fazla olduğu bölge Marmara Bölgesi, ikinci bölge TR71 Bölge illerini de içinde bulunduran İç Anadolu Bölgesi’dir. Üçüncü bölge Ege Bölgesi iken, faal dernek sayısının en az olduğu bölgeler ise Güney Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi’dir.

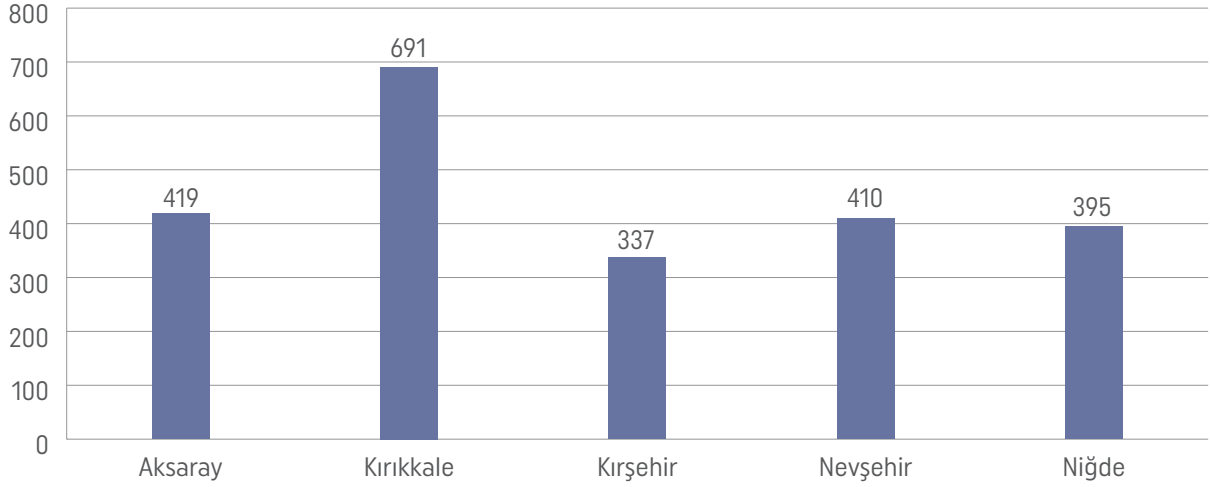
Grafik 1: Derneklerin Bölgelere Göre Dağılımı

Kaynak: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, İstatistikler, 2019

TR71 Bölgesi için faal derneklerin illere dağılımı incelendiğinde (Grafik 2) karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır. Kırıkkale 691 dernekle ilk sırada yer alırken, Kırşehir’in 337 dernekle son sırada yer aldığı görülmektedir. Bununla beraber Kırşehir ve Nevşehir’de kamu yararına çalışan birer dernek mevcutken, Aksaray, Kırıkkale ve Niğde illerinde ise kamu yararına çalışan dernek bulunmamaktadır.

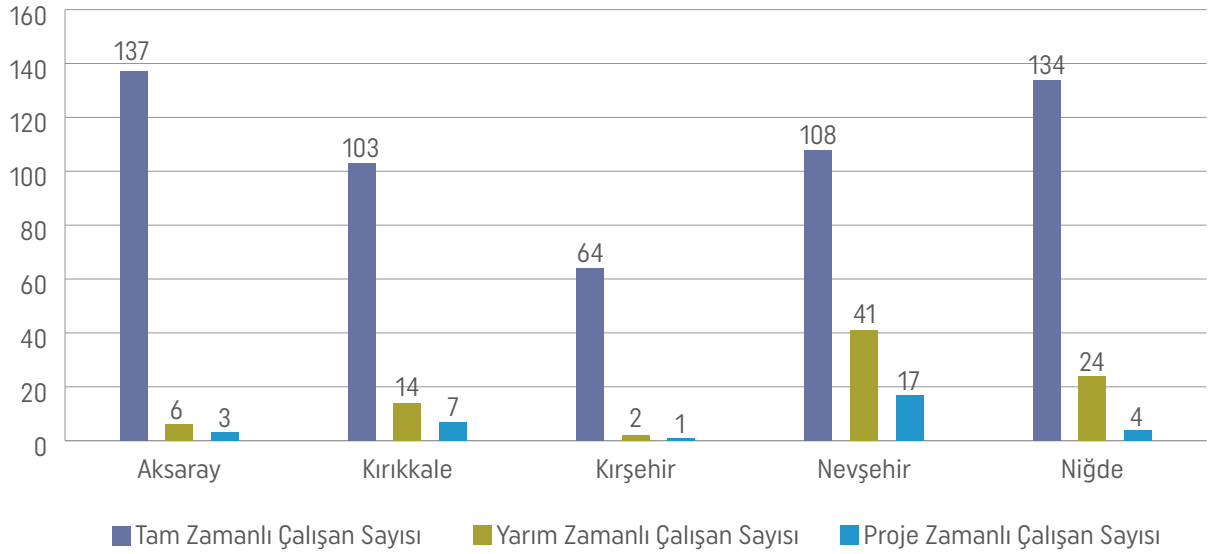
Grafik 2: TR71 Bölgesi İllere Göre Faal Dernek Sayıları

Kaynak: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, İstatistikler, 2019

Derneklerde çalışanların illere göre dağılımı incelendiğinde (Grafik 3) en fazla çalışan sayısının Aksaray ve Niğde ilinde, en az çalışan sayısının ise Kırşehir ilinde olduğu görülmektedir.

Grafik 3: İllere Göre Derneklerin Çalışan Sayıları

Kaynak: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, İstatistikler, 2019

Bölgede bulunan STK'ların faaliyet alanına göre dağılımları incelendiğinde (Tablo 1) bölgedeki derneklerin en fazla faaliyet gösterdiği alanın spor ve spor ile ilgili alanlar olduğu görülmektedir. İkinci alanı dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler oluştururken, mesleki dayanışma ve insani yardım ise derneklerin yoğunlaştığı diğer faaliyet alanlarını oluşturmaktadır.

Tablo 1: Derneklerin Faaliyet Alanına Göre Dağılımı

Faaliyet Alanı	İllere Göre Dernek Sayıları					
	Aksaray	Kırıkkale	Kırşehir	Nevşehir	Niğde	TR71
Çevre, Doğal Hayat ve Hayvanları Koruma Dernekleri	9	11	8	3	10	41
Çocuk Dernekleri	0	0	0	0	0	0
Dış Türkler ile Dayanışma Dernekleri	5	1	0	2	0	8
Engelli Dernekleri	4	9	2	8	3	26
Eğitim Araştırma Dernekleri	21	32	10	20	46	129
Toplumsal Değerleri Yaşatma Dernekleri	12	6	37	11	9	75
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	6	2	1	0	4	13
Hak ve Savunuculuk Dernekleri	7	8	0	7	6	28
İmar, Şehircilik ve Kalkındırma Dernekleri	3	0	1	3	4	11
İnsani Yardım Dernekleri	54	33	31	48	39	205
Kamu Kurumları ve Personelini Destekleyen Dernekler	2	5	2	5	2	16
Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri	7	16	17	20	23	83
Mesleki Dayanışma Dernekleri	79	120	59	67	52	377
Sağlık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	7	8	2	3	4	24
Şehit Yakını ve Gazi Dernekleri	1	2	4	1	3	11
Spor ve Spor ile İlgili Dernekler	118	276	96	99	103	692
Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim Dernekleri	5	6	13	24	6	54
Uluslararası Teşekküller ve İşbirliği Dernekleri	1	0	3	2	0	6
Yaşlı ve Çocuklara Yönelik Dernekler	1	1	1	0	1	4
Dini Hizmetlerin Gerçekleştirilmesine Yönelik Faaliyet Gösteren Dernekler	75	152	48	82	75	432
Düşünce Temelli Dernekler	2	3	2	5	5	17

Kaynak: Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, İstatistikler, 2019

|||. ARAşTIRMA BULGULARI

III. ARAŞTIRMA BULGULARI

Amaç

Bu araştırmanın amacı TR71 Bölgesinde bulunan ve bu bölgede faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitesini, karşılaştıkları sorunları, ihtiyaçlarını ve beklentilerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Öncelikli olarak, sorulacak araştırma sorularının ve kullanılacak analiz yönteminin belirlenmesi amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Saha araştırması kapsamında nicel analiz yöntemi tercih edilmiş olup, nicel analiz yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Saha araştırmasında sırasıyla anket formunun oluşturulması, örneklem seçimi ve araştırmanın kapsamının belirlenmesi, anket formunun ön testi ve verilerin analizi aşamaları takip edilmiştir. Anket formu oluşturulurken Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumu (KUSİF) "Sosyal Etki Ölçümlemesi Rehberi" çalışmasından faydalanılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarına uygulanmak üzere hazırlanan anket formu Nevşehir'de bulunan sivil toplum kuruluşlarına uygulanmış, sahadan alınan görüşler doğrultusunda form revize edilmiş, yanlış anlaşılabilirliği ya da anlaşılamayacağı düşünülen sorular üzerinde düzeltmeler yapılmıştır. Araştırmada ucu açık, ucu kapalı ve alternatif sorulardan oluşan, önceden yapılandırılmış bir anket formu kullanılmıştır.

Araştırmanın Kapsamı ve Varsayımlar

Araştırmanın hedef kitlesini bölgede bulunan dernekler oluşturmaktadır. İlk aşamada bölge illerinin İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüklerinden temin edilen dernek listeleri incelenmiş daha sonra kurum müdürleri ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek sahada aktif şekilde faaliyet gösteren ve araştırmaya dâhil edilebilecek derneklerin isimleri alınmıştır. Bu kapsamda öncelikle engelli, kadın, genç, çocuk, çevre, eğitim gibi belli hedef gruplara yönelik ve bu alanlarda aktif olarak faaliyet gösteren dernekler araştırmaya dâhil edilmeye çalışılmıştır. Bu sivil toplum kuruluşlarının seçilmesinin sebebi bölgedeki toplumsal ve sosyal sorunlara çözüm üretme noktasında aktif rol üstlenebilecek aktörler olduklarının düşünülmektedir. Sonraki süreçte Nevşehir'de bulunan dernek temsilcileri ile iletişim kurularak randevu alınmış adreslerine gidilerek yüz yüze görüşme tekniği ile anket uygulanmıştır. Diğer illerdeki derneklerin temsilcileriyle ise iletişime geçilerek araştırma hakkında bilgi verilmiş ve online anket yollanarak anketi doldurulmaları talep edilmiştir. Ayrıca araştırmaya dâhil olmak isteyen diğer sivil toplum kuruluşlarının da ulaşabilmesi için Ajans internet sitesinde anket linki yayınlanmış ve Ajans sosyal medya hesaplarından gerekli duyurular yapılmıştır. Araştırma kapsamında toplam 65 sivil toplum kuruluşuna ulaşılmış bu anketlerden 58'i değerlendirmeye alınmıştır. Saha araştırması ile toplanan nicel verilerin katılımcılar tarafından verilmiş doğru bilgilerden elde edildiği kabul edilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırma bulguları görüşülen sivil toplum kuruluşlarının kurumsal yapı özellikleri ve örgütlenme biçimleri, kuruluş süreci ve yönetim faaliyetleri, kuruluş amacı, hedef kitlesi, çalışma alanları, insan kaynağı, üye ve gönüllü profili, gelir kaynakları, teknoloji ve iletişim altyapısı, hibe ve destek mekanizmalarından yararlanma düzeyleri, proje deneyimleri, aldıkları eğitimler, stratejik plan hazırlama kapasiteleri ve karşılaştıkları sorunlar başlıkları altında değerlendirilmiş, araştırma kapsamında elde edilen veriler grafik ve tablolarla sunulmuştur.

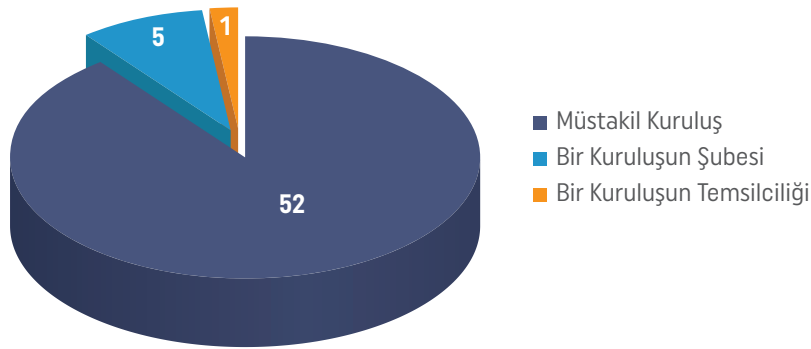
1. STK'ların Kurumsal Yapı Özellikleri ve Örgütlenme Biçimleri

Örgütlenme Biçimi

Bölgede bulunan ve araştırmada yer alan STK'ların örgütlenme biçimini tespit etmek amacıyla STK temsilcilerine yöneltilen soru kapsamında 58 STK'dan 52'sinin müstakil kuruluş, 5'nin bir kuruluşun şubesi, 1'nin ise bir kuruluşun temsilciliği olduğu (Grafik 4) belirlenmiştir. Araştırma sonuçları bölgedeki genel eğilimin herhangi bir kuruluşun şubesi veya temsilciliği olmak yerine müstakil kuruluş olarak örgütlenmek olduğunu göstermektedir. Bölgede faaliyet gösteren araştırma kapsamında ulaşılan STK'ların kurumsal kapasitesi, kaynak sıkıntısı, altyapı sorunları ve hedeflerini gerçekleştirme noktasında yaşadıkları zorluklar göz önünde bulundurulduğunda müstakil örgütlenme biçiminin kuruluş için dezavantaj yarattığını söylemek mümkündür. Türkiye genelinde ağlar tarafından desteklenen ve bir kuruluşun şubesi veya temsilciliği olarak faaliyet gösteren STK'ların daha kurumsal ve istikrarlı bir görüntü çizmekte olduğu görülmektedir ancak, bölgede bu tip STK'lara müstakil kuruluşlara göre daha az rastlanmaktadır.

Grafik 4: Örgütlenme Biçimi

Kuruluşunuzun Örgütlenme Biçimi Nedir?

Yasal Statüsü

Kurulurken kazandıkları yasal statüsü STK'ların etki ve faaliyet alanını doğrudan etkilemektedir. Dernek statüsüne sahip olmak yasal ve mali açıdan en kolay örgütlenme biçimi olduğu için Türkiye genelinde olduğu gibi bölgede de genel eğilim dernek olarak örgütlenerek, bu statüde faaliyet göstermektir. Araştırma kapsamında özellikle derneklere odaklanılmış ancak ankete katılan farklı yasal statüdeki STK'lardan gelen anketler de değerlendirme dışı bırakılmamıştır. Araştırmaya dâhil edilen 58 anketin 56'sı dernekler (Tablo 2) tarafından doldurulmuştur.

Tablo 2: Yasal Statüsü

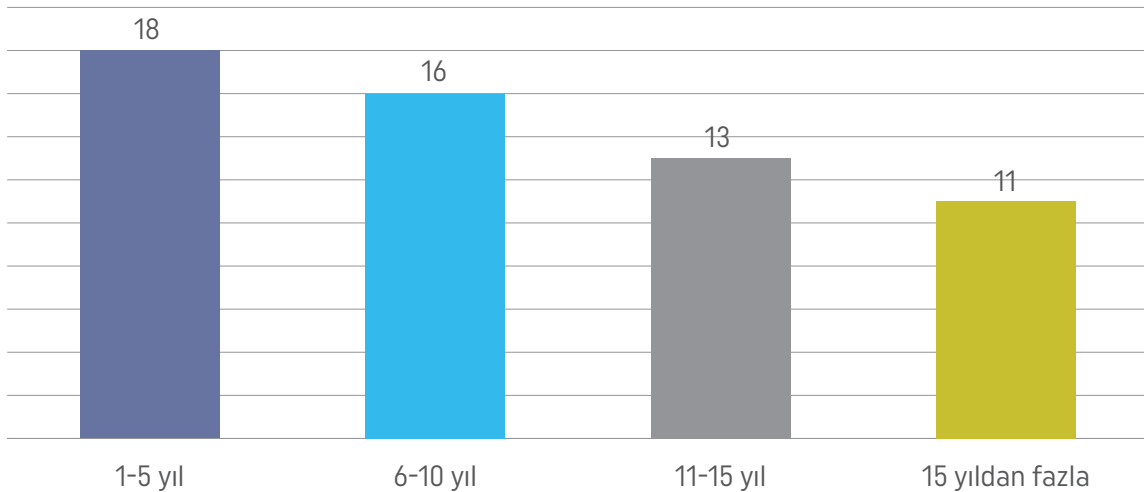
Yasal Statü	Frekans
Dernek	56
Vakıf	1
Birlik	0
Meslek Kuruluşu	1
Kooperatif	0
Federasyon	0
Diğer	0
Toplam	58

2. STK'ların Kuruluş Süreci ve Yönetim Faaliyetleri

Bölgede bulunan ve araştırma kapsamında yer alan STK'ların kurumsal kapasitelerini ve yönetim kabiliyetlerini anlamak amacıyla kaç yıldır faaliyet gösterdiği, mevcut başkanın görev süresi, yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarının hangi aralıkla yapıldığını tespit etmeye yönelik sorular sorulmuştur. Uzun süredir faaliyetlerine devam ediyor olmak, yönetim kurulu ve genel kurul toplantılarının düzenli olarak gerçekleştirilmesi STK'nın daha kurumsal, istikrarlı ve sürdürülebilir olduğunun göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmaya katılan STK'ların (Grafik 5) 18'i 1-5 yıl arasında, 16'sı 6-10 yıl arasında, 13'ü 11-15 yıl arasında ve 11'i 15 yıldan daha fazla süredir faaliyet göstermekte olduğunu ifade etmiştir. Bu STK'ların (Grafik 6) 18'nin başkanı 1-5 yıl, 16'sının başkanı 6-10 yıl, 24'nün ise 10 yıldan daha uzun süredir görevdedir.

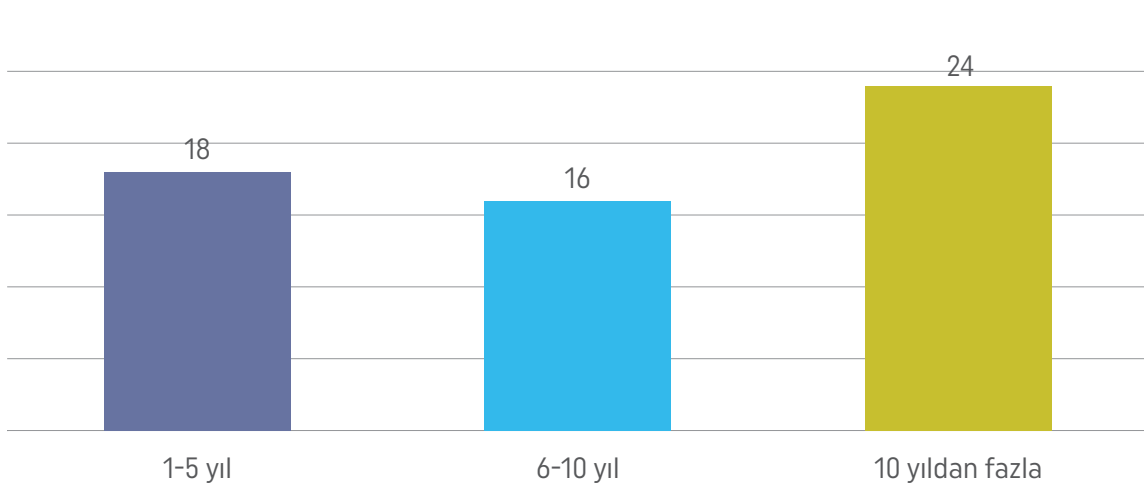
Grafik 5: Faaliyet Süresi

Kuruluşunuz Faaliyetlerine Kaç Yıldır Devam Ediyor?

Grafik 6: Mevcut Başkan Görev Süresi

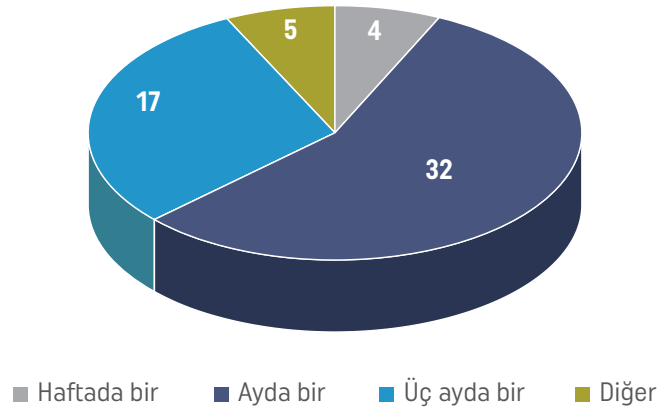
Mevcut Başkan Kaç Yıldır Görevdedir?

Bölgede bulunan ve araştırmaya katılan STK'ların yönetim kurulu toplantılarını düzenli olarak gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. STK'lar çoğunlukla yönetim kurulu toplantılarını aylık toplantılar olarak düzenlemektedir. Araştırmada yer alan STK'ların (Grafik 7) 32'si yönetim kurulu toplantılarının her ay yapıldığını belirtilmiştir. Üç ayda bir yapıldığını belirten STK'ların sayısı 17 iken, haftada bir yapıldığını belirten STK'ların sayısı ise 4'tür. Bu durum ilgili STK'ların karar alma kabiliyetlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. STK'ların (Grafik 8) 20'si genel kurul toplantılarının her yıl yapıldığını belirtmiştir. İki yılda bir yapıldığını belirtenlerin sayısı 14 iken, üç yılda bir yapıldığını belirtenlerin sayısı ise 24'tür.

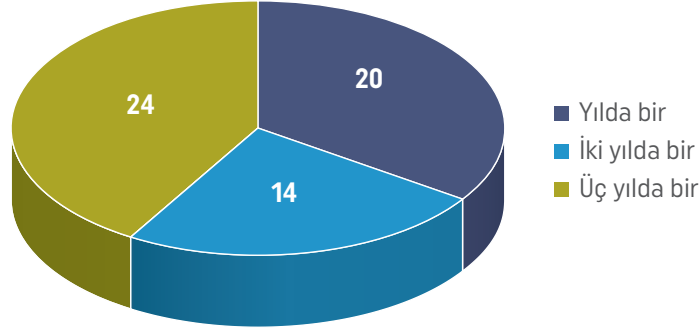
Grafik 7: Yönetim Kurulu Toplantıları

Yönetim Kurulu Toplantıları Hangi Aralıklarla Yapılıyor?

Grafik 8: Genel Kurul Toplantıları

Genel Kurul Toplantıları Hangi Aralıklarla Yapılıyor?

3. STK'ların Kuruluş Amacı, Hedef Kitlesi ve Çalışma Alanları

Kuruluş Amacı ve Hedef Kitlesi

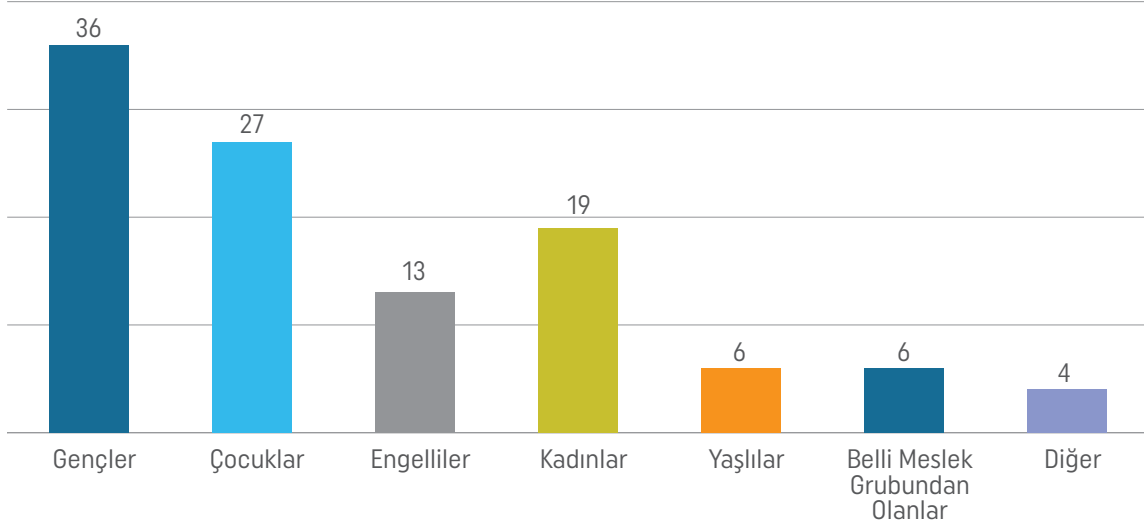
Araştırmaya katılan STK'ların (Grafik 9) büyük bir bölümü hedef kitlelerini gençler, çocuklar, kadınlar ve engelliler olarak tanımlamışlardır. STK'ların 36'sı hedef kitlelerini gençler, 27'si çocuklar, 13'ü engelliler, 19'u kadınlar, 6'sı yaşlılar, 6'sı belli meslek grubundan olanlar olarak tanımlamaktadır. STK'nın belli bir hedef kitleye odaklanması başarı ve etki sağlayabilmesi açısından önemli olup, bölgede bulunup araştırma kapsamında yer alan STK'ların belirli bir alanda yoğunlaşmadıkları ve birden fazla gruba odaklandıkları gözlemlenmektedir. Ancak kadın, çocuk, genç gibi hedef kitlelerin birbirine yakınlığı düşünüldüğünde birden fazla hedef gruba yönelik faaliyet yürütülüyor olması bu durumun doğal bir sonucudur. Bölgedeki STK'ların genel eğiliminin bulundukları yöreye ilişkin sorunlara odaklanmak ve bu alanlarda faaliyet göstermek olduğu gözlemlenmektedir. Bulundukları bölgede yaşayan insanlara yönelik faaliyetlerde bulunmak ve yerelde karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmek araştırma kapsamındaki STK'ların kuruluş amacını oluşturmaktadır.

Tablo 3: Hedef Kitlesi

Hedef Kitle	Frekans
Gençler	36
Çocuklar	27
Engelliler	13
Kadınlar	19
Yaşlılar	6
Belli Meslek Grubundan Olanlar	6
Diğer	4
Toplam	111

Grafik 9: Hedef Kitle

Kuruluşunuzun Öncelikli Hedef Kitlesi Hangisi veya Hangileridir?

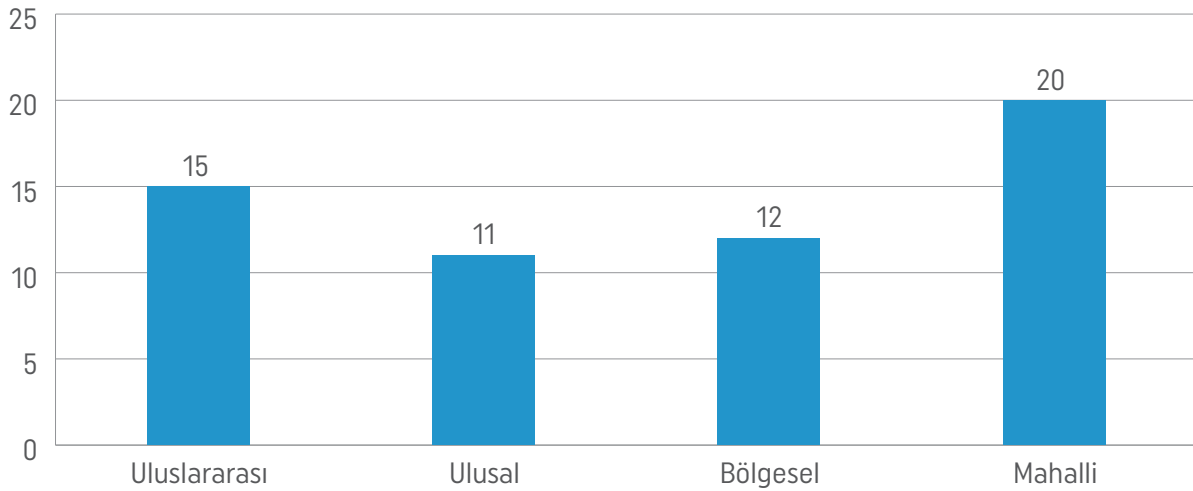

Çalışma Alanları ve Faaliyetleri

STK'ların kapasitesini anlamaya yönelik olarak araştırma kapsamında ele alınan konulardan bir diğeri de STK'ların faaliyet gösterdiği ana çalışma alanını coğrafi olarak nasıl tanımladıklarıdır. Araştırmaya katılan STK'ların 20'si faaliyet gösterdiği ana çalışma alanını mahalli olarak tanımlamaktadır. STK'ların (Grafik 10) 15'i çalışma alanını uluslararası olarak tanımlarken, 12'si bölgesel, 11'i ise ulusal olarak tanımlamıştır. Araştırma sonuçları bölgedeki STK'ların etkinlik alanlarının yoğunluklu olarak yerelle sınırlı olduğunu ancak uluslararası alanda etkinlik gösterme potansiyeli olan STK'ların da bulunduğunu göstermektedir.

Grafik 10: Coğrafi Olarak Faaliyet Gösterdiği Ana Çalışma Alanı

Kuruluşunuzun Faaliyet Gösterdiği Ana Çalışma Alanını Coğrafi Olarak Nasıl Tanımlarsınız?

Tablo 4: Faaliyet Gösterdiği Çalışma Alanları

Çalışma Alanları	Frekans
Eğitim/Öğretim	31
İnsan Hakları	7
Sosyal Hizmet	20
Sivil Toplum Güçlendirme	5
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	7
Gençlik	26
Kültür/Sanat	16
Kişisel Gelişim	15
Sağlık/Hastalık	5
Çevre Koruma	5
Ekonomik Kalkınma	6
Engellilik	13
Yoksullukla Mücadele	9
Mesleki Gelişim	8
Konaklama/Barınma	2
Maddi Yardım	17
Yöresel Kalkınma	9
Spor	14
Hayvan Hakları	0
Bilim/Teknoloji	2
Toplumsal Değerleri Yaşatma	11
Diğer	0
Toplam	228

Araştırma kapsamında yer alan STK'ların (Tablo 4) en fazla yoğunlaştıkları çalışma alanları eğitim/öğretim, gençlik, sosyal hizmet, maddi yardım, kültür/sanat, kişisel gelişim, engellilik, spor, toplumsal değerleri yaşatma, yöresel kalkınma ve yoksullukla mücadeledir. STK'ların (Tablo 5) en fazla başvurdukları sosyal müdahale aracı ise kapasite ve beceri geliştirme, davranış/tutum değiştirme, hizmet/ürün geliştirme ve sağlamadır.

Tablo 5: Sosyal Müdahale Araçları

Sosyal Müdahale Araçları	Frekans
Kapasite ve Beceri Geliştirme	51
Politika Geliştirme ve Uygulama	10
Davranış/Tutum Değiştirme	26
Hizmet/Ürün Geliştirme ve Sağlama	20
Sistem ve Altyapı Geliştirme	3
Toplam	110

STK'ların üyeleri ile olan ilişkileri ve karşılıklı etkileşimin artırılması, kuruluşun yarar sağlama ve aktif rol üstlenme kapasitesini de doğru orantılı biçimde artırmaktadır. Çünkü STK'lar diğer çalışma alanlarının yanında üyelerinin bilgi ve becerilerini artırmaya, rehberlik ve danışmanlık sunmaya yönelik hizmetler veren kuruluşlardır. Araştırma kapsamında tespit edilmeye çalışılan konulardan bir tanesi de bölgede bulunan STK'ların üyelerine ne tür hizmetler sunduğudur. Araştırmaya katılan STK'ların 48'i üyelerinin ortak platformlarda buluşmalarını sağlamaya, 38'i birbirleriyle tanışmalarını sağlamaya, 23'ü ortak projeler üretmelerini sağlamaya, 9'u ortak iş yapmalarını sağlamaya yönelik faaliyetler düzenlediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan STK'ların 35'i ise üyelerine yönelik eğitim faaliyetleri düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda araştırmaya katılan STK'ları hemen hemen hepsinin üyelerinin ortak platformlarda buluşması ve birbiriyle tanışmalarını sağlamak noktasında etkin rol oynadıkları anlaşılmaktadır. Ortak iş yapmaları ve proje geliştirmeye yönelik faaliyetler ise daha sınırlı sayıdadır (Tablo 6).

Tablo 6: Üyelerine Yönelik Faaliyetler

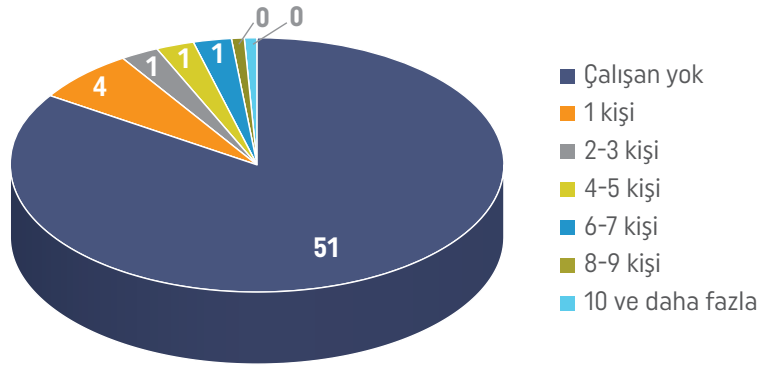
Faaliyetler	Frekans
Birbirleriyle Tanışmalarını Sağlamak	38
Ortak Platformlarda Buluşmalarını Sağlamak	48
Eğitim Faaliyetleri Düzenlemek	35
Ortak İş Yapmalarını Sağlamak	9
Ortak Projeler Üretmelerini Sağlamak	23
Diğer	0
Toplam	153

4. STK'ların Personel Yapısı

STK'ların kurumsal kapasitesinin ortaya konulabilmesi için üzerinde durulması gereken konulardan biri de personel yapısıdır. STK'da maaş karşılığı çalışan kişilerin olması kuruluşların kapasitesini daha etkin kullanma ve hedeflerine ulaşma noktasında önemli unsurlardan biridir. Araştırmaya katılan 58 STK'nın (Grafik 11) 51'nin maaş karşılığı çalışanı bulunmamaktadır. Bu da faaliyetlerin ve yürütülen çalışmaların gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirildiğini göstermektedir. Profesyonel çalışanların olmaması bölgedeki kuruluşların kapasitesinin bu açıdan zayıf olduğunu göstermektedir.

Grafik 11: Maaş Karşılığı Çalışan Sayısı

Kuruluşunuzda Maaş Karşılığı Çalışan Sayısı Kaçtır?

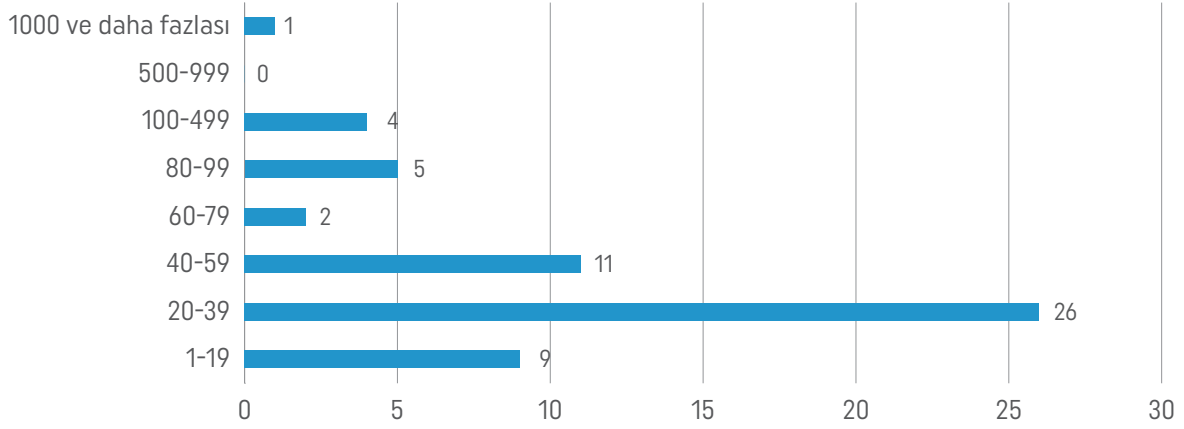

5. STK'ların Üye ve Gönüllü Profili

Sivil toplum kuruluşları misyonlarını doğru anlatmalı ve sadece kurucuları tarafından değil toplum tarafından da sahiplenilmeyi hedeflemelidir. Üyeleri ve gönüllüleri tarafından sahiplenilen bir sivil toplum kuruluşu büyüyecek ve güçlenecektir. STK'ların gerçekleştirdikleri faaliyetlerde gerek karar, gerekse faaliyetin uygulanması aşamasında üye ve gönüllüleriyle işbirliğine gitmesi önemlidir. Bu durum STK'nın tabandan örgütlenerek kendini zenginleştirmesine imkân tanımasının yanı sıra, misyonunu yerine getirmek için yapacağı faaliyetlere de kaynak bazında olanaklar sağlayacaktır (Öztürk, 2019: 37). Bu kapsamda STK'ların kapasitesi ve aktif olma durumu hakkında fikir sahibi olabilmek için odaklanması gereken konulardan biri de STK'ların kayıtlı/kayıtlı olmayan üye ve gönüllü sayılarıdır. Üyeler STK'ya kayıtlı olan ve aidat ödeyen kişilerdir. Gönüllüler ise etkinlikler çerçevesinde dönem dönem kuruluşa destek olan ancak üyelerine göre bağları daha zayıf olan kişileri ifade etmektedir. Bölgede bulunan ve araştırma kapsamında yer alan STK'ların 9'u 1-19 arasında, 26'sı 20-39 arasında, 11'i 40-59 arasında üyeye sahiptir (Grafik 12). Aynı STK'ların 28'i ise gönüllüsü bulunmadığını ifade etmiştir (Grafik 13). Kuruluşların büyük bir kısmının küçük ölçekte üye ve gönüllü sayısına sahip olduğunu söylemek mümkündür. STK'ların üye ve gönüllü sayılarındaki sınırlılık ise bölge halkının bu konudaki isteksizliğini ve ilgisizliğini göstermektedir.

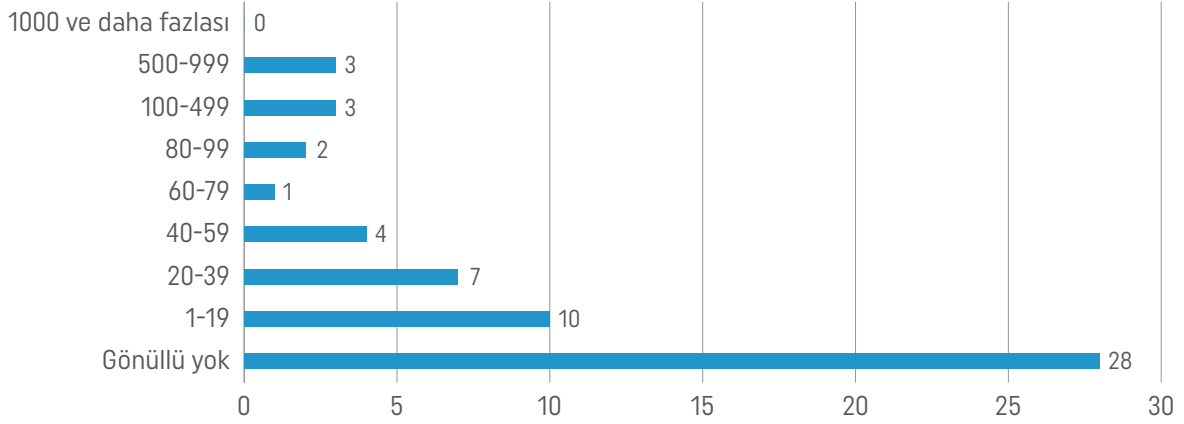
Grafik 12: Üye Sayısı

Kuruluşunuzun Üye Sayısı Kaçtır?

Grafik 13: Gönüllü Sayısı

Kuruluşunuzla Bağlantılı Gönüllü Sayısı Kaçtır?

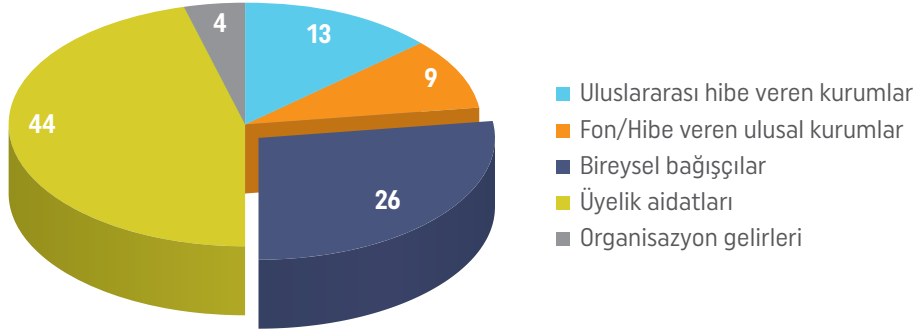

6. STK'ların Gelir Kaynakları

Sivil toplum kuruluşlarının yaşadığı en önemli sorunlardan biri gelir kaynaklarının yetersiz oluşudur. Türkiye genelinde olduğu gibi bölgede bulunan STK'lar da faaliyetlerini finanse edecek gelir kaynaklarına ulaşmakta zorlanmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan STK'ların gelirlerinin büyük kısmını üyelik aidatları ve bireysel bağışçılar oluşturmaktadır. STK'ların (Grafik14) 44'ü gelir kaynaklarının üyelik aidatları, 26'sı bireysel bağışçılar, 13'ü hibe veren uluslararası kurumlar, 9'u ise hibe/fon veren ulusal kurumlar olduğunu belirtmiştir.

Grafik 14: Gelir Kaynakları

Kuruluşunuzun Gelir Kaynakları Nelerdir?

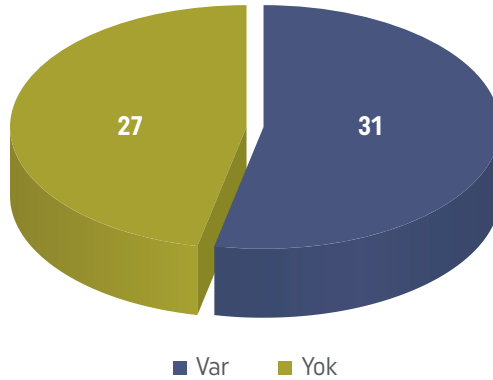

7. STK'ların Teknoloji ve İletişim Altyapısı/Araçları

STK'ların yeni üyeler kazanabilmek, hedeflerini gerçekleştirmek, faaliyetlerinde devamlılığı sağlamak ve üstlendikleri sorumlulukları yerine getirebilmeleri sahip oldukları teknoloji ve iletişim altyapısı ve özellikle kitle iletişim araçlarını ne ölçüde etkin kullandıkları ile doğrudan ilgilidir. STK'ların bilgisayar ve internet erişimlerinin olması, web sayfası ve sosyal medya hesaplarını etkin biçimde kullanabilmeleri STK'ların hedef kitlesine ulaşma becerisini artırmaktadır. Bu kapsamda bölgede bulunan ve araştırmaya katılan STK'lara hangi iletişim araçlarını kullandıkları, bilgisayar ve internet bağlantıları olup olmadığı sorulmuştur. STK'lardan 31'i bilgisayar ve internet bağlantınız var mı sorusuna var şeklinde cevap verirken, 27'si yok şeklinde cevap vermiştir (Grafik 15).

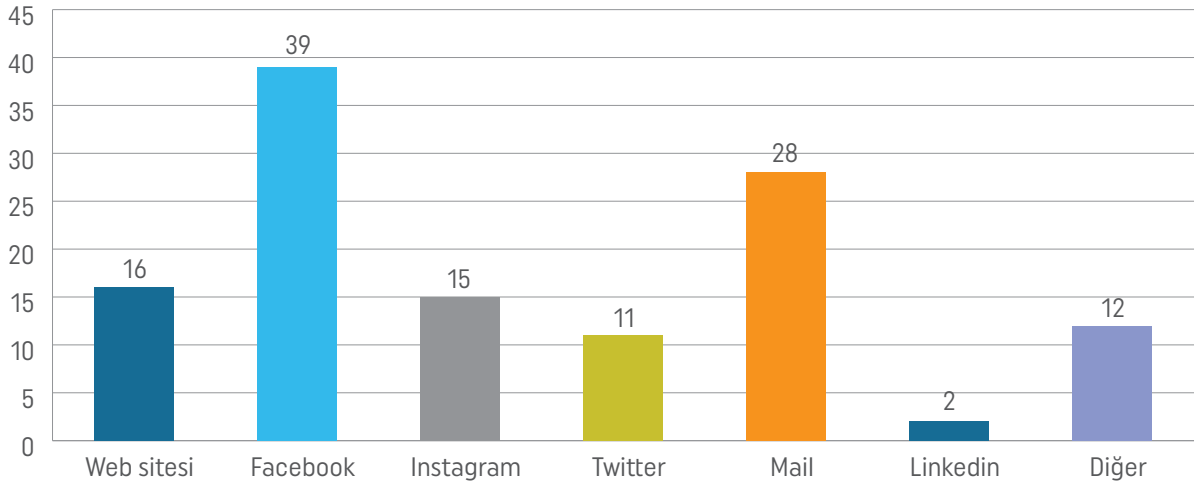
Grafik 15: Bilgisayar ve İnternet Bağlantısı

Kuruluşunuzda Bilgisayar ve İnternet Bağlantısı Var mı?

STK'ların faaliyetlerinin kamuoyu tarafından takip edilebilmesi, düzenlenen aktivitelere ve programlara katılımın artırılabilmesi, tanıtımlarını yapmaları ve işbirliği olanaklarını artırmak için kurum web sitesi ve sosyal medya hesapları günümüzün etkin iletişim araçlarıdır. Bu kapsamda araştırmaya katılan STK'lara en çok kullandıkları iletişim araçları sorulmuştur. STK'ların en çok kullandıkları iletişim araçları sırasıyla Facebook, mail, web sitesi ve Instagramdır. Kuruluşunuz hangi iletişim araçlarını aktif olarak kullanıyor sorusuna STK'ların 39'u Facebook, 28'i mail, 16'sı web sitesi, 15'i Instagram, 11'i Twitter olarak cevap vermiştir (Grafik 16).

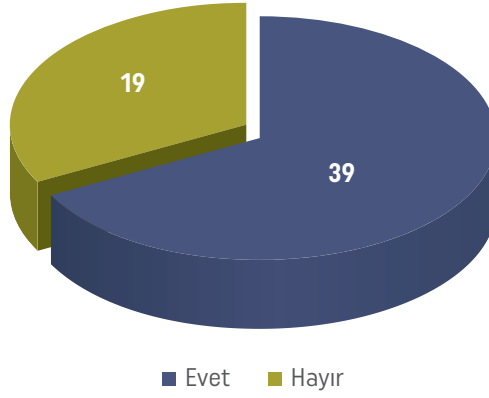
Grafik 16: İletişim Araçları
Kuruluşunuz Hangi İletişim Araçlarını Aktif Olarak Kullanıyor?

8. STK'ların Hibe/Destek Mekanizmalarından Yararlanma Düzeyleri

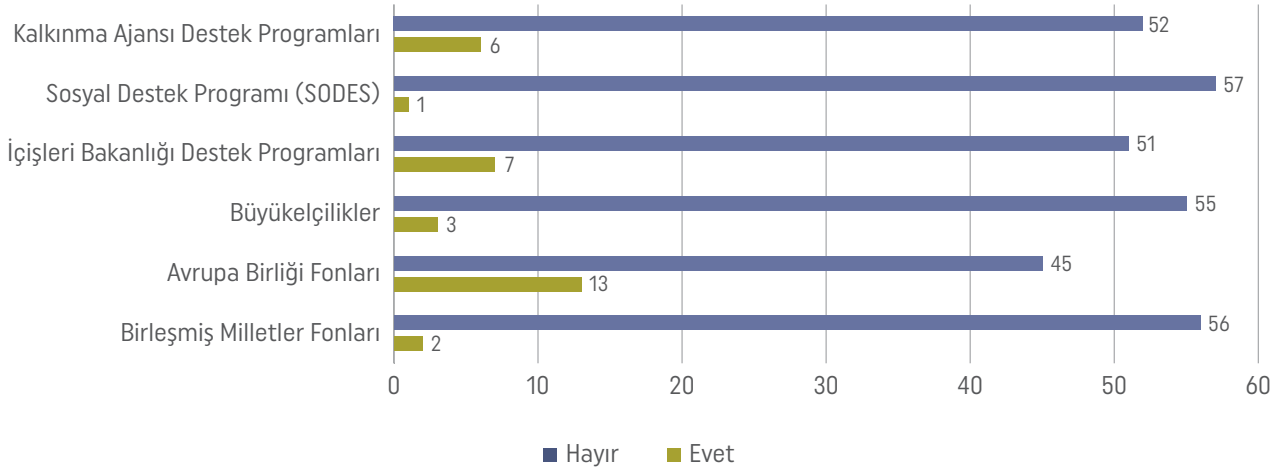
Bölgede bulunan STK'ların faaliyetlerini finanse edecek gelir kaynaklarına ulaşmada yaşadıkları zorluk göz önünde bulundurulduğunda, hibe ve fon sağlayan ulusal ve uluslararası kurumlar STK'ların projelerini hayata geçirebilmeleri için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu noktada STK'ların hibe ve destek mekanizmalarına ulaşma kapasiteleri önem arz etmektedir. Araştırmada yer alan STK'ların (Grafik 17) 39'u herhangi bir hibe/destek aldınız mı sorusuna evet şeklinde cevap verirken, 19'u bu soruya hayır cevabını vermiştir. Hibe/destek alan STK'ların en fazla yararlandığı fon ve programlar AB fonları, İçişleri Bakanlığı ve Ahiler Kalkınma Ajansı destek programlarıdır. Araştırmada yer alan STK'ların en fazla yararlandığı destek türü ise mali desteklerdir (Grafik 18,19).

Grafik 17: Hibe ve Desteklerden Yararlanma Durumu
Kurum Olarak Herhangi Bir Hibe/Destek Aldınız mı?

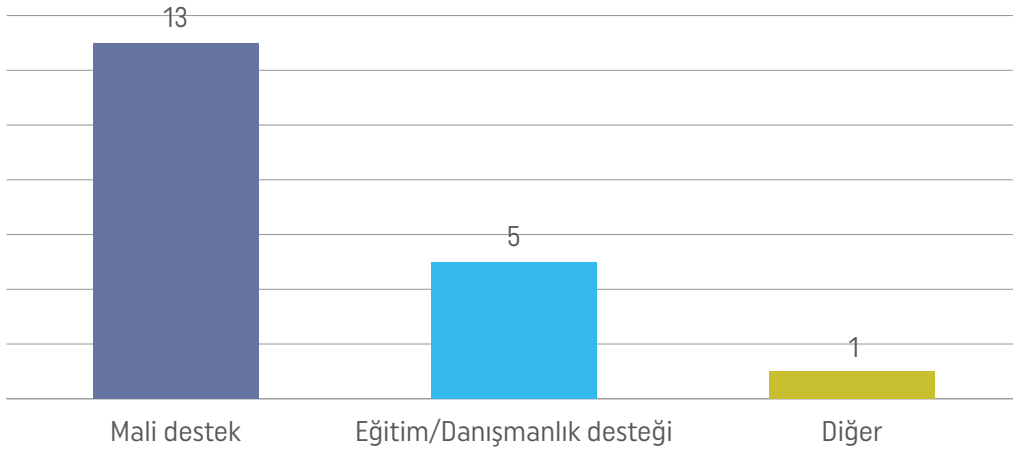
Grafik 18: Hibe ve Destek Sağlayan Kurum ve Kuruluşlar

Destek/Hibe Aldığınız Kurum ve Kuruluşlar Hangisi ve Hangileridir?

Grafik 19: Yararlanılan Destek Türleri

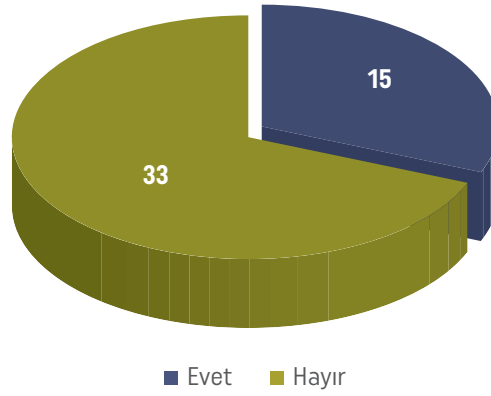
Ne Tür Destekler Aldınız?

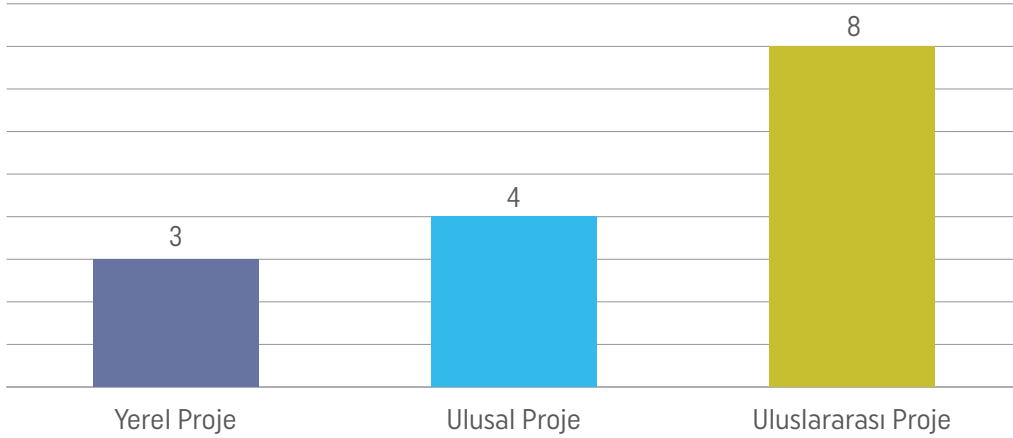
9. STK'ların Proje Deneyimi

STK'ların proje deneyimine sahip olmaları ile proje geliştirme ve uygulama konularında aktif olarak yer almaları toplumsal sorunlara çözüm üretme ve gelir sağlama noktasında önem arz etmektedir. Bu kapsamda bölgede bulunan STK'lara nasıl projeler yürüttüklerini ve bu projeleri nasıl hazırladıklarını tespit etmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan STK'ların (Grafik 20) 33'ü dış kaynaklı herhangi bir proje yürüttünüz mü sorusuna hayır cevabı verirken, bunlardan 15'i ise dış kaynaklı proje yürütme deneyimine sahip olduğunu belirtmiştir.

Grafik 20: Proje Deneyimi
Dış Kaynaklı Herhangi Bir Proje Yürüttünüz mü?

Grafik 21: Yürütülen Projeler
Ne Tür Projeler Uyguladınız/Yürüttünüz?

Araştırma kapsamında yer alan STK'ların proje uygulama deneyimleri az olsa da, en az bir kez proje hazırlamayı deneyen STK'ların büyük bir bölümü projelerini kendileri hazırladıklarını ifade etmişlerdir.

Grafik 22: Projelerin Hazırlanma Biçimi
Projelerinizi Çoğunlukla Nasıl Hazırlıyorsunuz?

10. STK'ların Aldıkları Eğitimler

STK'ların faaliyetlerini etkin biçimde devam ettirebilmeleri açısından yöneticilerinin ve üyelerinin aldıkları eğitimler önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda araştırmada yer alan STK yöneticilerine yöneticilik/idarecilik, iletişim stratejisi geliştirme, sosyal medya ve içerik yönetimi, stratejik planlama, finans/bütçe/mali yönetim, bilgisayar, insan kaynakları yönetimi, kişisel gelişim, kurumsallaşma, proje hazırlama, sosyal girişimcilik alanlarında eğitim alıp almadıkları sorulmuştur. Kişisel, gelişim, proje hazırlama ve bilgisayar kullanımı STK yöneticilerinin ağırlıklı olarak eğitim aldıkları alanlar olarak ortaya çıkmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7: Alınan Eğitimler

Eğitimler	Evet	Hayır
Yöneticilik/İdarecilik	8	50
İletişim Stratejisi Geliştirme	9	49
Sosyal Medya ve İçerik Yönetimi	12	46
Stratejik Planlama	7	51
Bilgisayar	26	32
Finans/Bütçe/Mali Yönetim	18	40
İnsan Kaynakları Yönetimi	5	53
Kişisel Gelişim	32	26
Kurumsallaşma	10	48
Proje Hazırlama	26	32
Sosyal Girişimcilik	4	54
Toplam	157	481

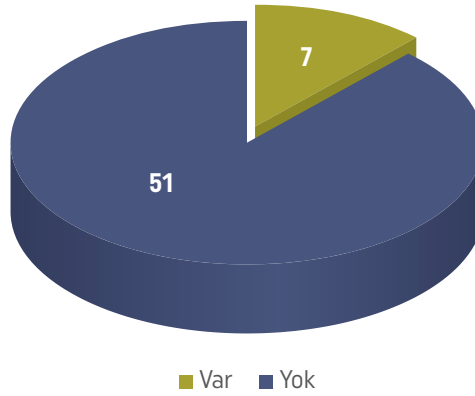

11. STK'ların Stratejik Plan Hazırlama Kapasitesi

Stratejik planlar kurum ve kuruluşların kendilerine hedef koydukları gelecek odaklı plan, program oluşturdukları belgelerdir. Araştırmaya katılan STK'ların 51'inin üzerinde tartışılmış ve kabul edilmiş bir stratejik planı bulunmamaktadır (Grafik 23). STK'ların orta ve uzun vadeli eylem ve iş planlarına sahip olmamaları faaliyetlerindeki devamlılığı olumsuz yönde etkilediği gibi hibe ve destek sağlayan kuruluşlardan kaynak sağlama olasılığını da azaltmaktadır.

Grafik 23: Stratejik Plan Hazırlama Kapasitesi

Kuruluşunuzun Üzerinde Tartışılmış ve Kabul Edilmiş Bir Stratejik Planı Var mıdır?

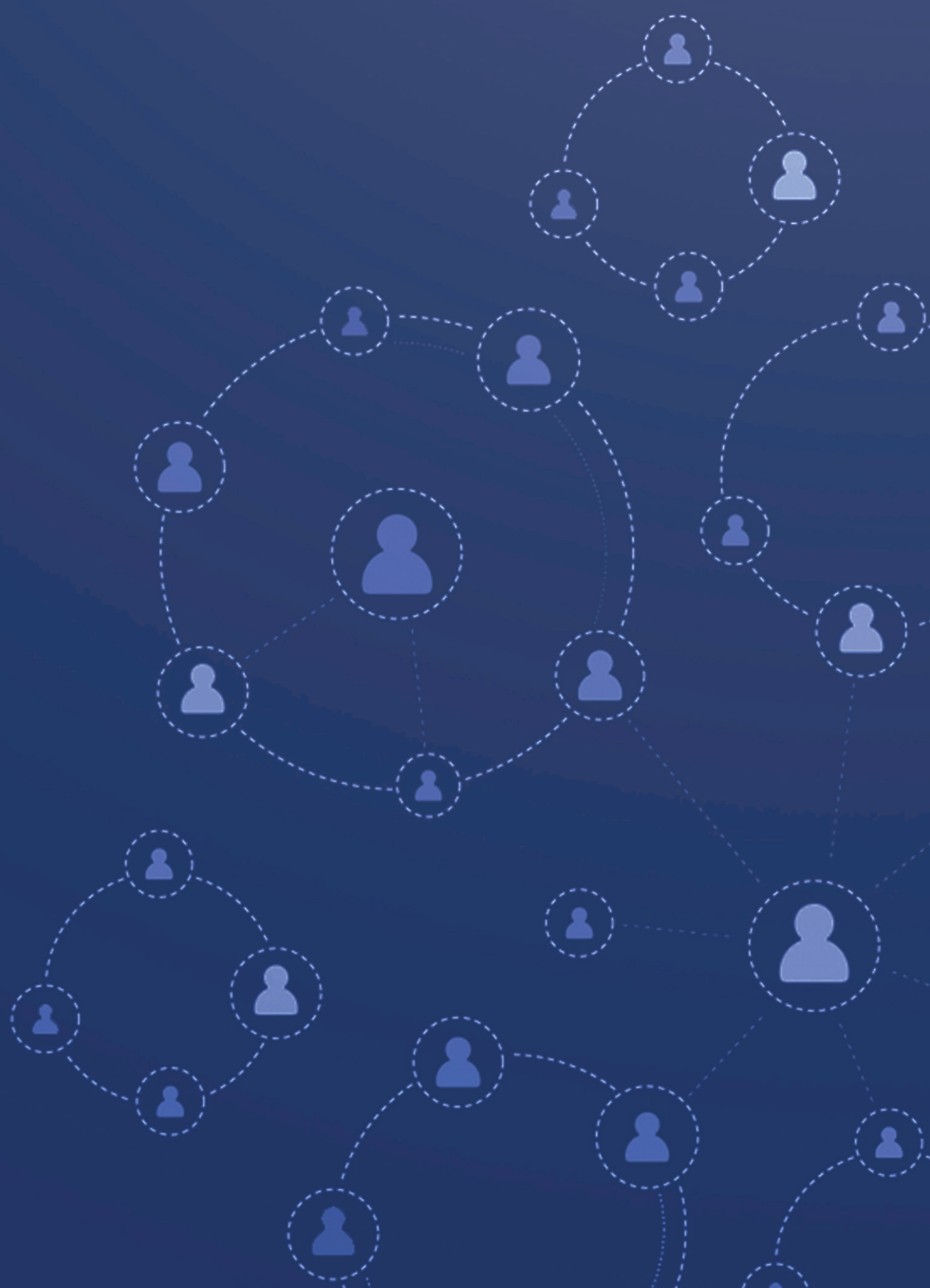
12. STK'ların Karşılaştıkları Sorunlar

Araştırmaya kapsamında yer alan STK'ların sorunlarının başında mali kaynak bulma konusunda yaşanan sıkıntılar gelmektedir. STK'ların 54'ü "Mali kaynak bulma konusunda zorlanıyorum." ifadesini katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde onaylamıştır. Bu durum STK'ların kaynak sağlayan mali destek mekanizmalarından yararlanma, proje yazma ve yürütme konusunda yeterli deneyim ve bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanmaktadır. STK'ların en yüksek oranda işaret ettikleri diğer sorun alanı halkın ilgisizliğidir. STK'ların 52'si "Halkın duyarsızlığı ve ilgisizliği ile ilgili sorunlar yaşıyorum" ifadesini katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde onaylamıştır. Altyapı ve binaya ilişkin sorunlar ise araştırma kapsamında öne çıkan üçüncü sorun alanıdır. STK'ların 43'ü "Altyapı/bina yetersizliği ile ilgili sorunlar yaşıyorum." ifadesini katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum şeklinde onaylamıştır. STK'ların en az sorun yaşadığı alan ise tescil ve kurulum aşamasıdır. "Tescil işlemleri zaman alan oyalayıcı işlemlerdi." ifadesini STK'ların 45'i katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde yanıtlarken, "Kurulum aşamasında bazı zorluklar ve engellerle karşılaştım." ifadesini ise STK'ların 44'ü katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde yanıtlamıştır (Tablo 8).

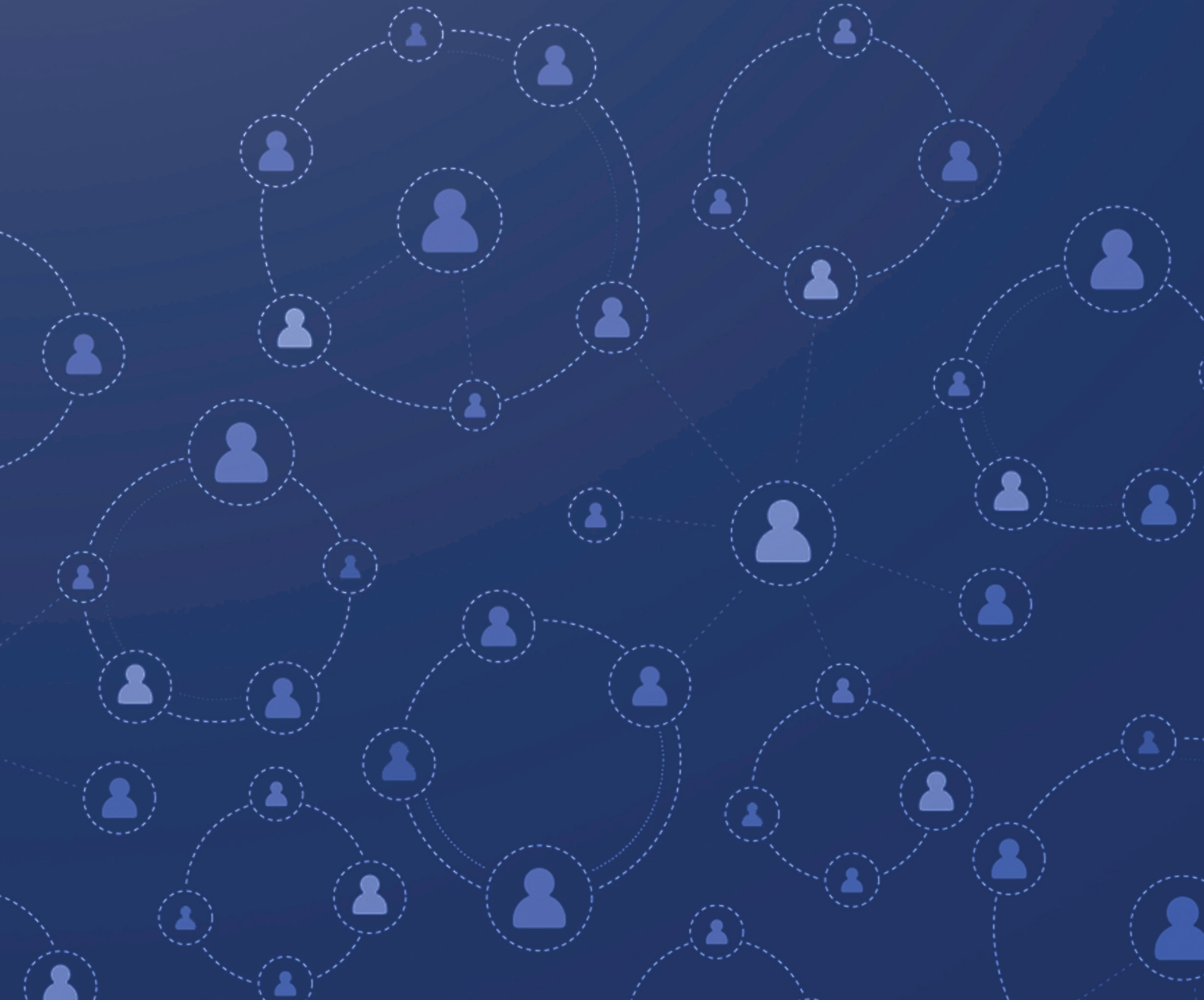
Tablo 8: Karşılaştıkları Sorunlar

	1.Kesinlikle Katılmıyorum (Frekans)	2.Katılmıyorum (Frekans)	3.Kararsızım (Frekans)	4.Katılıyorum (Frekans)	5.Kesinlikle Katılıyorum (Frekans)
Mali kaynak bulma konusunda zorlanıyorum.	0	0	4	15	39
Halkın duyarsızlığı ve ilgisizliği ile ilgili sorunlar yaşıyorum.	0	4	2	21	31
Diğer kurumlardan ihtiyaç duyduğum desteği göremiyorum.	3	14	6	16	19
Altyapı/bina yetersizliği ile ilgili sorunlar yaşıyorum.	5	7	3	11	32
Diğer STK'larla ve kamu kurumlarıyla diyalog eksikliği noktasında sorunlar yaşıyorum.	10	25	4	9	10
Kurulum aşamasında bürokratik engellerle karşılaştım.	21	23	7	4	3
Tescil işlemleri zaman alan oyalayıcı işlemlerdi.	19	26	7	4	2
Yer bulma, büro kiralama konusunda sorunlar yaşıyorum.	7	11	2	20	18
Nitelikli personele ulaşma konusunda sorunlar yaşıyorum.	8	9	3	16	22
Gerçekleştirmek istediğim faaliyetler konusunda engeller ile karşılaşıyorum.	14	19	10	6	9

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırma kapsamında elde edilen birincil ve ikincil veriler TR71 Bölgesi'nin sivil toplum kuruluşları açısından sayıca (nicelik) fazla ancak faaliyet ve aktif olma (nitelik) bakımından ise zayıf bir bölge olduğuna işaret etmektedir. Araştırma kapsamında 56'sı dernek 58 STK'ya ulaşılmış kurumsal kapasitesini, karşılaştıkları sorunları, ihtiyaçlarını ve beklentilerini ortaya koymaya yönelik sorular sorulmuştur. Sahadan toplanan veriler STK'ların kurumsal yapı özellikleri ve örgütlenme biçimleri, kuruluş süreci ve yönetim faaliyetleri, kuruluş amacı, hedef kitlesi, çalışma alanları ve faaliyetleri, insan kaynağı, üye ve gönüllü profili, gelir kaynakları, teknoloji ve iletişim altyapısı araçları, hibe ve destek mekanizmalarından yararlanma düzeyleri, proje deneyimleri, aldıkları eğitimler, stratejik plan hazırlama kapasiteleri ve karşılaştıkları sorunlar başlıkları altında değerlendirilerek analiz edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya katılan STK'ların genel eğilimlerinin bulundukları yöreye ilişkin sorunlara odaklanmak ve bu alanlarda faaliyet göstermek olduğu gözlemlenmektedir. Bölgede STK'ların ağırlıklı olarak yoğunlaştıkları çalışma alanlarını ise eğitim/öğretim, gençlik, sosyal hizmet, maddi yardım, kültür/sanat, kişisel gelişim, engellilik, spor ve toplumsal değerleri yaşatma, yöresel kalkınma ve yoksullukla mücadele oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak yaşanan sorunları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

Öncelikle, STK'ların büyümesi ve güçlenmesi ancak üyeleri, gönüllüleri tarafından sahiplenilmesiyle mümkün olabilmektedir. Araştırma kapsamındaki kuruluşların büyük bir kısmı ise küçük ölçekte üye ve gönüllü sayısına sahiptir. STK'ların üye ve gönüllü sayılarındaki sınırlılık bölge halkının bu konudaki isteksizliğini ve ilgisizliğini göstermektedir.

İkinci olarak, bölgede bulunan STK'ların en büyük sorunu insan kaynağı ve mali kaynakların yetersizliğidir. Araştırmaya katılan 58 STK'nın 51'inin maaş karşılığı çalışanı bulunmamaktadır. Bu da faaliyetlerin ve yürütülen çalışmaların gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirildiğini göstermektedir. Bunun yanında Türkiye genelinde olduğu gibi bölgede bulunan STK'lar da faaliyetlerini finanse edecek gelir kaynaklarına ulaşmakta zorlanmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan STK'ların gelirlerinin büyük kısmını üyelik aidatları ve bireysel bağışçılar oluşturmaktadır. Bölgede bulunan STK'ların faaliyetlerini finanse edecek gelir kaynaklarına ulaşmada yaşadıkları zorluk göz önünde bulundurulduğunda STK'ların hibe ve destek mekanizmalarına ulaşma kapasiteleri, proje geliştirme ve uygulama konularında aktif olmaları önem arz etmektedir. Hibe ve fon sağlayan ulusal ve uluslararası kurumların STK'ların projelerini hayata geçirebilmeleri için önemli fırsatlar sunduğu bilinmektedir ancak bölgedeki STK'ların bu fonlara ulaşma kapasitesi istenilen düzeyde değildir.

Bütün bu veriler göz önünde bulundurulduğunda bölgedeki STK'ların teknoloji ve kitlesel iletişim araçlarından yararlanma düzeylerinin artırılmasının, farklı sivil toplum, kamu ve özel sektör kesimlerinin bir araya geldiği platformların oluşturulması ve işbirliği mekanizmalarının güçlendirilmesinin büyük önem arz ettiği görülmektedir. Bunun yanında kuruluşların proje yazma ve yürütme, ulusal ve uluslararası fonlara erişim kapasitesinin güçlendirilmesi, örnek kurumsal sosyal sorumluluk projeleri ile bölgede gönüllülük bilincinin artırılması bölgedeki STK'ların kapasitesinin artırılması açısından etkili olabilecek araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alimoğlu, C. H. (2019) Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Yönetimlerin Kalkınmasındaki Rolü
- Çaha, Ö.; Çaylak, A. ve Tutar, H. (2013) TRA2 Bölgesi Sivil Toplum Kuruluşları Profili, Kars: SERKA Yayınları
- Ertükel, D. (2009), Sivil Toplum Kuruluşları için Kaynak Geliştirme Rehberi. Ankara: STGM
- Karakurt R. (2011) AB Uyum Sürecinde Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İlgili Yapısal ve Yasal Düzenlemeler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Farkındalığı
- Keyman, F. (2015) Avrupa'da ve Türkiye'de Sivil Toplum, https://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/01/keyman_std_3.pdf
- KUSİF (2015), Sosyal Etki Ölçümlemesi, İstanbul, KUSİF Yayınları
- Öztürk, N. S. (2019) Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülerin Kaynak Geliştirme Süreçlerine Katılımı
- Şentürk, M. (2005) STK'larda Halkla İlişkiler Uygulamaları, Sivil Toplum Dergisi, Sayı:9
- Tarman Z. D., Ayata Z. Önay I. Arık E., Oba M. E., Veziroğlu C. (2020) Türkiye'de Sosyal Girişimciliğin Hukuki Statüsü İhtiyaçlar ve Öneriler
- TÜSEV (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı), (2011), Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası; Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu II, İstanbul, TÜSEV Yayınları. <https://www.tusev.org.tr/arastirma-ve-yayinlar/online-yayinlar/step-raporu-turkiyede-sivil-toplum-bir-donum-noktasi>
- Dernekle Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf>
- Dernekler Yönetmeliği
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Vakıflar Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5737.pdf>
- Kooperatifler Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1163.pdf>
- Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6356.pdf>
- Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4688.pdf>

Ek 1: Anket Formu

TR71 Düzey 2 Bölgesi Sivil Toplum Kuruluşları Mevcut Durum Araştırma Anketi

Bu çalışma TR71 Bölgesi'nde (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde) faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitesini, karşılaştıkları sorunları ve ihtiyaçlarını ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır. Size yöneltilen soruları tam ve doğru yanıtlamanız araştırma sonuçlarını etkileyecek olup, bu kapsamda elde edilecek veriler Ahiler Kalkınma Ajansı'nın çalışmalarında yol gösterici ve faydalı olması için kullanılacaktır. Vereceğiniz bilgiler istatistiksel çalışmalarda, iletişim bilgileri ise izninize bağlı olarak sivil toplum kuruluşlarına yönelik faaliyetlerden haberdar edilebilmeniz için kullanılacaktır.

Ahiler Kalkınma Ajansı

Genel Bilgiler

Sivil Toplum Kuruluşunun Adı	
Faaliyet Gösterdiği İl	
Anketi Dolduran Kişinin Adı	
Unvanı	
E-Posta Adresi	

1. Kuruluşunuzun örgütlenme biçimi nedir?

- ☐ Müstakil kuruluş ☐ Bir kuruluşun şubesi ☐ Bir kuruluşun temsilciliği
☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)

2. Kuruluşunuzun resmi yapısı (yasal statüsü) hangisine uymaktadır?

- ☐ Dernek ☐ Vakıf ☐ Birlik ☐ Meslek Kuruluşu
☐ Kooperatif ☐ Federasyon ☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)

3. Kuruluşunuz faaliyetlerine kaç yıldır devam ediyor?

- ☐ 1-5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 15 yıldan daha fazla

4. Mevcut başkan kaç yıldır görevdedir?

- ☐ 1-5 ☐ 6-10 ☐ 10 yıldan daha fazla

5. Yönetim kurulu toplantıları hangi aralıklarla yapılıyor?

- ☐ Haftada bir ☐ Ayda bir ☐ Üç ayda bir ☐ Diğer .....
(Lütfen belirtiniz.)

6. Genel kurulu toplantıları hangi aralıklarla yapılıyor?

- ☐ Yılda bir ☐ İki yılda bir ☐ Üç yılda bir

7. Kuruluşunuzun faaliyet gösterdiği ana çalışma alanını coğrafi olarak nasıl tanımlarsınız?

- ☐ Uluslararası ☐ Ulusal ☐ Bölgesel ☐ Mahalli

8. Kuruluşunuzun öncelikli hedef kitlesi aşağıdakilerden hangisi veya hangileridir?

- ☐ Gençler ☐ Çocuklar ☐ Engelliler ☐ Kadınlar ☐ Yaşlılar
☐ Belli meslek grubundan olanlar ☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)

9. Aşağıdakilerden hangisi veya hangileri kuruluşunuzun başlıca çalıştığı alanlardır?

☐ Eğitim/Öğretim	☐ İnsan hakları	☐ Sosyal hizmet
☐ Sivil toplum güçlendirme	☐ Toplumsal cinsiyet eşitliği	☐ Gençlik
☐ Kültür/Sanat	☐ Kişisel gelişim	☐ Sağlık/Hastalık
☐ Çevre koruma	☐ Ekonomik kalkınma	☐ Engellilik
☐ Yoksullukla mücadele	☐ Mesleki gelişim	☐ Konaklama/Barınma
☐ Maddi yardım	☐ Yöresel kalkınma	☐ Spor
☐ Hayvan hakları	☐ Bilim/Teknoloji	☐ Toplumsal değerleri yaşatma
☐ Diğer	(Lütfen belirtiniz.)	

10. Kuruluşunuzun faaliyetleri aşağıdaki sosyal müdahale araçlarından hangilerine uymaktadır?

☐ Kapasite ve beceri geliştirme	☐ Politika geliştirme ve uygulama
☐ Davranış/Tutum değiştirme	☐ Hizmet/Ürün geliştirme ve sağlama
☐ Sistem ve altyapı geliştirme	

11. Üyelerinize yönelik hangi faaliyetleri yapıyorsunuz?

☐ Birbirleriyle tanışmalarını sağlamak	☐ Ortak platformlarda buluşmalarını sağlamak
☐ Eğitim faaliyetleri düzenlemek	☐ Ortak iş yapmalarını sağlamak
☐ Ortak projeler üretmelerini sağlamak	☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)

12. Kuruluşunuzda maaş karşılığı çalışan sayısı kaçtır?

☐ Çalışan yok	☐ 1 kişi	☐ 2-3 kişi	☐ 4-5 kişi
☐ 6-7 kişi	☐ 8-9 kişi	☐ 10 ve daha fazla	

13. Kuruluşunuzun üye sayısı kaçtır?

☐ 1-19 kişi	☐ 20-39 kişi	☐ 40-59 kişi	☐ 60-79 kişi
☐ 80-99 kişi	☐ 100-499 kişi	☐ 500-999 kişi	☐ 1000 ve daha fazla

14. Kuruluşunuzla bağlantılı gönüllü sayısı kaçtır?

☐ Gönüllü yok	☐ 1-19 kişi	☐ 20-39 kişi	☐ 40-59 kişi
☐ 60-79 kişi	☐ 80-99 kişi	☐ 100-499 kişi	☐ 500-999 kişi
☐ 1000 ve daha fazla			

15. Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?

☐ Uluslararası hibe veren kurumlar	☐ Fon/Hibe veren ulusal kurumlar
☐ Bireysel bağışçılar	☐ Üyelik aidatları
☐ Organizasyon gelirleri	☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)

16. Kuruluşunuzun üye olduğu ulusal veya uluslararası oluşumlar (federasyon, üyelikler, çatı kuruluşlar vb.) var mıdır? Varsa hangisi veya hangileridir?

- ☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)
- ☐ Hayır

17. Kuruluşunuzda bilgisayarınız var mı?

- ☐ Var ☐ Yok

18. Kuruluşunuzun internet bağlantısı var mı?

- ☐ Var ☐ Yok

19. Kuruluşunuz hangi iletişim araçlarını aktif olarak kullanıyor?

- ☐ Web sitesi ☐ Facebook ☐ Instagram ☐ Twitter
☐ Mail ☐ LinkedIn ☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)

20. Kurum olarak herhangi bir hibe/destek aldınız mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

21. Destek/hibe aldığınız kurum ve kuruluşlar hangisi veya hangileridir?

	Evet	Hayır
Birleşmiş Milletler Fonları		
Avrupa Birliği Fonları		
Büyükelçilikler		
İçişleri Bakanlığı Destek Programları		
Sosyal Destek Programı (SODES)		
Ulusal Ajans Destekleri		
Kalkınma Ajansı Destek Programları		
Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Destek Programları		
Diğer (Lütfen belirtiniz.)		

22. Ne tür destekler aldınız?

- ☐ Mali destek ☐ Eğitim/Danışmanlık desteği ☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)

23. Dış kaynaklı herhangi bir proje yürüttünüz mü?

Eğer bu soruya cevabınız hayır ise lütfen 27. sorudan devam edin.

- ☐ Evet ☐ Hayır

24. Dış kaynaklı ne tür projeler uyguladınız/yürüttünüz?

- ☐ Yerel proje ☐ Ulusal proje ☐ Uluslararası proje

25. Dış kaynaklı ne tür projeler uyguladınız/yürüttünüz?

- ☐ Kendimiz hazırlıyoruz. ☐ Dışarıdan profesyonel destek alıyoruz.
☐ Diğer ..... (Lütfen belirtiniz.)

26. Yürüttüğünüz dış kaynaklı projelere ilişkin detayları bizimle paylaşır mısınız?

Projenin Adı	Projenin Bütçesi/Finansman Kaynağı	Projeye İlişkin Faaliyet Detayları
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

27. Kuruluş olarak aşağıdaki eğitimlerden hangilerini aldınız?

	Evet	Hayır
Yöneticilik/İdarecilik		
İletişim stratejisi geliştirme		
Sosyal medya ve içerik yönetimi		
Stratejik planlama		
Bilgisayar		
Finans/Bütçe/Mali yönetim		
İnsan kaynakları yönetimi		
Kişisel gelişim		
Kurumsallaşma		
Proje hazırlama		
Sosyal girişimcilik		
Diğer (Lütfen belirtiniz.)		

28. Kuruluşunuzun yönetim kurulu ve çalışanları ile birlikte üzerinde tartışılmış ve karar verilmiş bir stratejik planı var mı?

☐ Var

☐ Yok

29. Aşağıda sivil toplum kuruluşlarının karşılaştıkları sorunlara ilişkin bir takım ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mali kaynak bulma konusunda zorlanıyorum.					
Halkın duyarsızlığı ve ilgisizliği ile ilgili sorunlar yaşıyorum.					
Diğer kurumlardan ihtiyaç duyduğum desteği alamıyorum.					
Altyapı/bina yetersizliği ile ilgili sorunlar yaşıyorum.					
Diğer STK'larla ve kamu kurumlarıyla diyalog eksikliği noktasında sorunlar yaşıyorum.					
Kurulum aşamasında bürokratik engellerle karşılaştım.					
Tescil işlemleri zaman alan oyalayıcı işlemlerdi.					
Yer bulma, büro kiralama konusunda sorunlar yaşıyorum.					
Nitelikli personele ulaşma konusunda sorunlar yaşıyorum					
Gerçekleştirmek istediğim faaliyetler konusunda engeller ile karşılaşıyorum.					
Diğer (Lütfen belirtiniz.)					

30. Karşılaştığınız sorunlara çözüm üretilmesi noktasında öneri ve beklentileriniz nelerdir?

.....
..... (Lütfen belirtiniz.)

Değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederiz.

AHİLER KALKINMA AJANSI

Cevher Dudayev Mah. Vatan Cad. No:42/1 Merkez / NEVŞEHİR

Şubat 2021

ISBN: **978-605-80925-4-9**

Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılamaz.

www.ahika.gov.tr